

Mendelova univerzita v Brně

Agronomická fakulta

Ústav aplikované a krajinné ekologie

**Rozvoj mikroregionu Hustopečí s důrazem na vliv
kultury vína**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. RNDr. Antonín Vaishar , CSc.

Vypracovala:

Bc. Nikola Novotná

Brno 2016

Zadání diplomové práce

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci „Rozvoj mikroregionu Hustopečí s důrazem na vliv kultury vína“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména panu doc. RNDr. Antonínu Vaisharovi, CSc. za odborné vedení, cenné rady a připomínky ke zpracování mé diplomové práce, dále panu Pavlu Košuličovi za poskytnuté informace a rozhovor, starostům a starostkám obcí a občanům mikroregionu Hustopečiči za vyplnění dotazníkového šetření a v neposlední řadě také mým blízkým za podporu během celého studia.

ABSTRAKT

Diplomová práce „Rozvoj mikroregionu Hustopečí s důrazem na vliv kultury vína“ se zaměřuje na rozvoj vinařství a lidových tradic v Mikroregionu Hustopečsko. Problematika rozvoje venkova, vinařství a lidové kultury zahrnuje mnoho pojmů, jejichž vysvětlení je předmětem teoretické části. Součástí práce je také charakteristika území s ohledem na rozvoj mikroregionu, vinařství a lidovou kulturu. Praktická část se zabývá vyhodnocením dotazníkových šetření a rozhovoru. Výsledky z dotazníkových šetření, rozhovoru a vlastních poznatků jsou shrnuty do SWOT analýzy, jsou uvedeny možnosti rozvoje mikroregionu v daných oblastech, kterými se práce zabývá, a je zobecněn kulturní potenciál na rozvoj rurálních mikroregionů. Z výsledků práce vyplývá, že vinařství i lidová kultura jsou v mikroregionu podporovány a je navrženo zejména vzdělávání dětí v této oblasti.

Klíčová slova: mikroregion Hustopečsko, rozvoj venkova, lidová kultura, vinařství

ABSTRACT

This thesis "Development of Hustopeče microregion with emphasis on the influence of wine culture" focuses on the development of viticulture and folk culture in the Voluntary association of municipalities Mikroregion Hustopečsko. The issue of rural development, viticulture and folk culture encompasses many terms, the explanation is the subject of the theoretical part. The paper includes the characteristic of the territory with regard to the development of microregion, viticulture and folk culture as well. The practical part describes the evaluation surveys and interview. Results of surveys, interview and own findings are summarized in the SWOT analysis. They are opportunities for development of the region in these areas given and cultural potential is generalized for the development of rural microregions. The results of this thesis show, that viticulture and folk culture are supported in the microregion and it is designed education of children in this area especially.

Key words: Hustopeče microregion, rural development, folk culture, viticulture

OBSAH

1	ÚVOD.....	8
2	CÍL PRÁCE.....	9
3	METODIKA.....	10
4	PŘEHLED PROBLEMATIKY.....	11
4.1	Venkov.....	11
4.1.1	Venkovský prostor.....	11
4.1.2	Venkovský region.....	11
4.1.3	Venkovské sídlo.....	13
4.2	Rozvoj venkova.....	14
4.2.1	Rozvoj venkova a zemědělství.....	14
4.2.2	Program rozvoje venkova 2014 - 2020.....	15
4.3	Obec.....	17
4.3.1	Spolupráce obcí.....	17
4.3.2	Strategie rozvoje dobrovolného svazku obcí.....	17
4.4	Proměny českého venkova.....	18
4.4.1	Český venkov před rokem 1989.....	18
4.4.2	Český venkov po roce 1989.....	19
4.5	Venkovská kultura.....	20
4.5.1	Lidová kultura.....	21
4.5.2	Kultura vína.....	22
4.5.3	Lidové tradice na jižní Moravě spojené s vinařstvím.....	23
4.6	Vinařství.....	25
4.6.1	Vinařské oblasti.....	25
4.6.2	Vinařská turistika.....	27
4.6.3	Moravské vinařské stezky.....	27
5	ZHODNOCENÍ DOSTUPNÉ LITERATURY.....	29
6	CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ.....	30
6.1	Zařazení mikroregionu dle typologií.....	31
6.2	Historie oblasti Hustopečska od roku 1945.....	33

6.3	Strategické dokumenty a aktivita Mikroregionu a ostatních spolků na tomto území	34
6.3.1	Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Hustopečsko	34
6.3.2	Svazek obcí Modré Hory	35
6.3.3	Dobrovolný svazek obcí Dobrá voda.....	35
6.3.4	MAS Hustopečsko, z. s.....	36
6.4	Čerpání dotací dobrovolným svazkem obcí Mikroregion Hustopečsko	37
6.5	Folklor a tradice mikroregionu Hustopečsko	40
6.6	Vinařství v mikroregionu	45
6.6.1	Historie vinařství mikroregionu Hustopečí.....	45
6.6.2	Šlechtitelská stanice Velké Pavlovice.....	47
6.6.3	Současnost vinařství mikroregionu Hustopečsko	47
6.6.4	Vinaři v obcích mikroregionu Hustopečí.....	50
6.6.5	Vinařské stezky v mikroregionu Hustopečí.....	51
7	VÝSLEDKY A DISKUZE	53
7.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření určeného občanům mikroregionu Hustopečsko.....	53
7.2	Vyhodnocení dotazníkového šetření určeného pro zástupce obcí mikroregionu Hustopečsko.....	61
7.3	Srovnání dotazníkových šetření	67
7.4	Rozhovor s panem Pavlem Košuličem	67
7.5	Vyhodnocení získaných poznatků a možnosti rozvoje	70
7.5.1	SWOT analýza.....	70
7.5.2	Možnosti rozvoje	71
7.5.3	Zobecnění vlivu kulturního potenciálu na rozvoj rurálních mikroregionů.....	73
8	ZÁVĚR	74
9	POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA	76
	Seznam obrázků.....	81
	Seznam grafů	81
	Seznam tabulek	82
	Seznam příloh	82

1 ÚVOD

Tato diplomová práce je zaměřena na rozvoj mikroregionu Hustopečí s důrazem na vliv kultury vína. Mikroregion je vymezen jako území korespondující s územím dobrovolného svazku obcí Mikroregion Hustopečsko.

Mikroregion Hustopečsko má ryze venkovský charakter, a to lze říci i o třech městech Klobouky u Brna, Velké Pavlovice a Hustopeče, které se na území mikroregionu nachází. Sami obyvatelé na tomto území berou jako město pouze Hustopeče, zejména kvůli rozloze a úřadům státní správy (obec s rozšířenou působností). Co se týká tradic a částečně i vztahů, lze říci, že i Hustopeče mají venkovský charakter. Město Hustopeče je spádovou obcí mikroregionu, a to i z historického hlediska.

Diskuze o rozvoji venkova probíhají již desetiletí, a to nejen v odborné literatuře. Často je předmětem diskuze to, jak by měl současný venkov vypadat a jaké jsou jeho funkce. Již jen otázka „Co je venkov?“ je složitá. Každý si pod tímto pojmem představí něco jiného, například venkovan svou obec, ekolog přírodu, turista volnou krajinu a tak podobně. Pojem venkov je tedy velmi široký pojem a je možno si ho vyložit mnoha způsoby. Venkov je možné odlišit různými metodikami, ale především jde o subjektivní pocit jedince.

Území Hustopečska je známé především tradičním vinařstvím a lidovou kulturou, a tím se bude zabývat i tato diplomová práce. Tento mikroregion jsem si vybrala zejména kvůli tomu, že žiji ve spádové obci, mám k tomuto území velmi kladný vztah a již od dětství se zajímám o lidové tradice i vinařství na tomto území.

2 CÍL PRÁCE

Cílem této diplomové práce je stanovení potenciálu rozvoje mikroregionu Hustopečí v oblasti lidové kultury. Práce se bude zaměřovat zejména na možnosti rozvoje lidové kultury a její vztah k pěstování vína.

V první části je cílem zhodnocení dostupné literatury k rozvoji venkova, lidové kultury a vinařství. Ve druhé části bude využita regionální literatura, statistická data a vlastní poznatky k charakteristice mikroregionu Hustopečí, včetně zohlednění dokumentů a aktivit mikroregionů Modré hory, Hustopečsko, Dobrá voda a místní akční skupiny Hustopečsko, z. s. V další části bude cílem analýza dat z terénního průzkumu, SWOT analýza a určení rozvojových možností mikroregionu. Na základě shromážděných dat a poznatků se pokusím zobecnit význam kulturního potenciálu včetně lidových tradic na rozvoj rurálních mikroregionů.

3 METODIKA

Tato diplomová práce bude rozdělena do tří částí. V první části budou popsány základní pojmy vztahující se k tématu práce a shrnuta základní problematika týkající se venkova, lidové kultury a vinařství. Ke zpracování této části budou využity odborné literární zdroje a internetové stránky Ministerstva zemědělství a Evropské unie.

Druhá část bude obsahovat charakteristiku mikroregionu. Mikroregion bude charakterizován zejména pomocí regionálních literárních zdrojů, statistických dat, internetových stránek a vzhledem k tomu, že je mi toto území velmi blízké a dobře ho znám, tak také pomocí vlastních poznatků, znalostí a zkušeností.

Vlastní výsledky budou zpracovány zejména z dotazníkového šetření. Respondenty dotazníkového šetření budou občané a starostové (starostky) obcí daného mikroregionu. Vytvořeny budou dva samostatné dotazníky tak, aby se daly v rámci vyhodnocování alespoň částečně porovnat a zjistit, zda situaci rozvoje venkova a vinařství posuzují občané a představitelé obcí podobně nebo rozdílně. Dotazníkové šetření pro občany bylo vybráno zejména proto, že hlas občanů má asi nejlepší vyjadřovací schopnost k situaci v mikroregionu. Pro dotazníkové šetření pro starosty obcí jsem se rozhodla zejména na základě toho, že na území mikroregionu je relativně velké množství obcí a nebylo by možné získat tolik respondentů u metody rozhovoru jako u dotazníkového šetření. Navíc rozhovor je časově náročnější a zástupcům obcí se často času nedostává. Nakonec budou obě tato dotazníková šetření porovnána.

Také bude zpracován strukturovaný rozhovor s panem Pavlem Košuličem, vinařem, členem Hustopečské chasy a kandidátem na starostu Hustopečí v roce 2014 v jedné osobě, který má minimálně základní přehled o všech tématech (rozvoj mikroregionu, lidová kultura a vinařství), která obsahuje tato práce. Bude jistě zajímavé zjistit, jak tuto problematiku hodnotí člověk, který se alespoň částečně ocitl na obou stranách – jako občan i zastupitel.

V poslední části budou všechny poznatky vyhodnoceny pomocí SWOT analýzy, která má asi nejlepší vypovídací hodnotu při zkoumání různých oblastí, a proto je také nejčastěji využívána a byla vybrána i pro tuto práci. Na základě získaných poznatků budou uvedeny možnosti rozvoje mikroregionu s ohledem na lidovou kulturu a vinařství.

4 PŘEHLED PROBLEMATIKY

4.1 Venkov

Obecně můžeme venkov vymezit jako řídko osídlený prostor, kde má důležitou funkci zemědělství. V odborné literatuře potom nalezneme různě obměněné definice vzhledem k oboru. Například z demografického hlediska je venkov vymezen nízkým počtem obyvatel a hustotou obyvatel, z urbanistického potom specifickým typem zástavby (Majerová, 2005).

„Venkov je obydlý prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatel, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem. Typickou sídlištní jednotkou venkova je vesnice (Velký sociologický slovník, 1996, str. 1 380)“.

4.1.1 Venkovský prostor

Tento pojem obvykle značí vesnici (venkovské osídlení) a krajinu v jeho okolí. Venkovský prostor je možné také chápat jako souhrn katastrů venkovských obcí nebo potom podrobněji jako souhrn ploch zemědělské půdy, lesů, vodních ploch, intravilánu, venkovských sídel, polních cest a místních komunikací. Venkov lze také chápat jako celé území mimo oblasti měst (Majerová, 2005).

Baše (2006) uvádí, že venkovský prostor je krajina nezastavěná městskou zástavbou, tzv. volná krajina s původním zemědělským osídlením.

4.1.2 Venkovský region

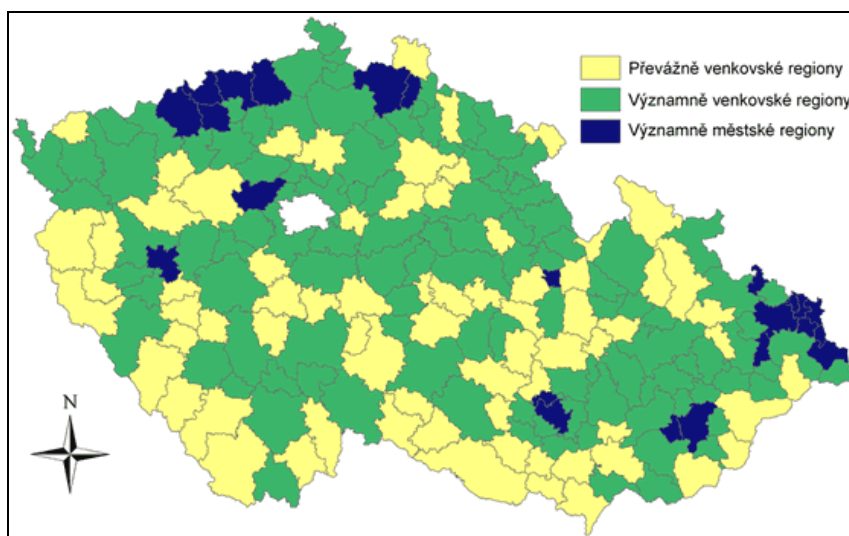
Majerová (2005) definuje také pojem venkovský region, ten obvykle značí oblast, která je definována na základě daných kritérií a je hojně využívána ve statistikách. Metoda nejčastěji používaná v EU hodnotí regiony na základě podílu obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích. Ty jsou pro tyto účely vymezeny maximálním počtem obyvatel na 1 km² (tzv. hustota obyvatel).

Pro vymezení venkovského prostoru je vhodné použít modifikovaný ukazatel hustoty zalidnění (viz obrázek 1 a 2) a stanovit tak v souladu s metodikou OECD (1994) tři základní kategorie:

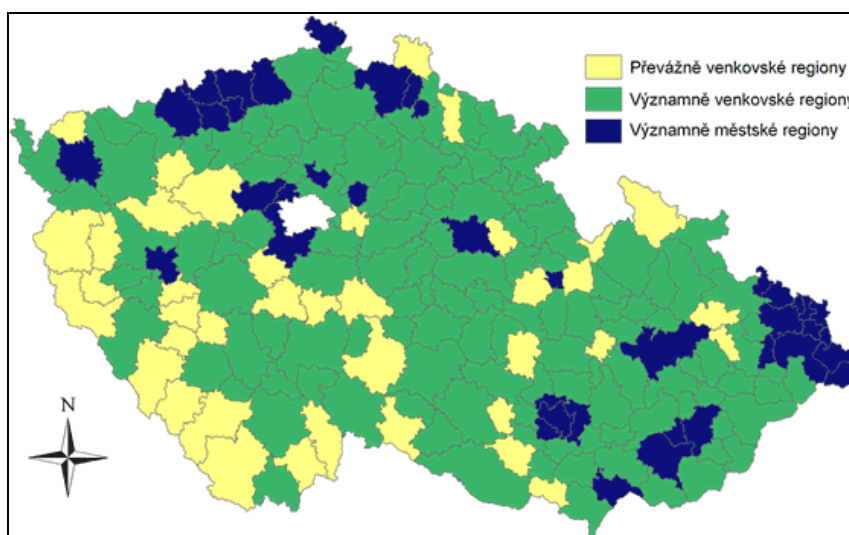
1) Převážně venkovské regiony - správní obvody obcí s rozšířenou působností s podílem více než 50 % obyvatel v obcích a průměrnou hustotou zalidnění nižší než 150 obyv./km².

2) Významně venkovské regiony - správní obvody obcí s rozšířenou působností s podílem více než 15 % a méně než 50 % obyvatel v obcích s průměrnou hustotou zalidnění nižší než 150 obyv./km².

3) Ostatní správní obvody ORP – městské (významně urbanizované regiony) s podílem méně než 15 % obyvatel ve venkovských sídlech.

Obrázek 1: Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) limit 150 obyv./km² (zdroj: Perlín R., dvs.cz, 2009)

Obrázek 2: Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) limit 100 obyv./km² (zdroj: Perlín R., dvs.cz, 2009)

Za zmínění určitě také stojí typologie Radima Perlína (1998), která je založena na základě historického vývoje, současnou sociálně ekonomickou pozicí a pozicí v systému osídlení. Samozřejmě nelze přesně vymežit hranici jednotlivých typů venkovského prostoru, proto v hraničních oblastech dochází k jistému prolínání.

- 1) Suburbánní zóna – v blízkosti velkých měst (ve větší míře se projevují městské činnosti)
- 2) Venkov v bohatých zemědělských oblastech – oblasti Polabí, dolní Poodří, na Moravě prostor Moravských úvalů a jihovýchodní část Moravy (stabilizovaná a intenzivní zemědělská výroba)
- 3) Bohaté Sudety – hraniční pás bývalého původního německého obyvatelstva rozkládající se od Ašského výběžku přes Karlovarsko, severočeskou konurbaci, oblast Českého středohoří, Liberecko, krkonošské a orlické podhůří až na Jesenicko (rychlá industrializace a intenzivní urbanizace)
- 4) Chudé Sudety – oblast jihozápadní, jižní a jihovýchodní hranice České republiky (venkovské prostředí, malé osídlení, cenné přírodní prostředí)
- 5) Vnitřní periferie – široký pás od Rakovnícka, přes stredo-jihočeské pomezí v okresech Příbram, Písek, Tábor, Benešov, Pelhřimov až do prostoru Českomoravské vrchoviny (plošně nejrozsáhlejší, tradiční česká venkovskou oblast ve středních a vyšších polohách, velké množství malých sídel)
- 6) Moravsko-slovenské pomezí – specifický typ osídlení

Existuje mnoho dalších typologií venkova např. typologie v rámci projektu Ministerstva pro místní rozvoj s názvem Regionální diferenciacie venkovských obcí Česka: disparity a možnosti rozvoje, typologie autorů Kučera a Kuldová (2006) vymezením venkova na základě životního stylu a charakteristickým vnímáním vlastní identity, typologie dle Binka a kol. (2009) podle hlavního účelu a mnoho dalších.

4.1.3 Venkovské sídlo

Venkovské sídlo nebo také venkovská obec či vesnice dle Majerové (2005) značí sídlištní jednotku ve venkovském prostoru. Pokud se podíváme do historie, je venkovské sídlo typickým seskupením obytných hospodářských stavení plnících různé funkce včetně důležité zemědělské funkce.

4.2 Rozvoj venkova

Důraz na rozvoj venkova se dostal do popředí zájmu relativně nedávno, avšak nelze říci, že je novým fenoménem. I dříve se stál potýkal s problémy rozvoje, tyto problémy byly ale řešeny jako jedno z hledisek odvětvových nebo průřezových problémů ekonomiky. Řešení těchto problémů však nebylo velmi uspokojivé, a to vedlo k většímu zájmu o rozvoj venkova v rámci regionální politiky.

Užitečným prostředkem pro stanovení návrhů strategií rozvoje venkova jsou již zmiňované typologie venkovských obcí. K rozvoji venkova je nutné přistupovat realisticky, a to vyžaduje si v první řadě vymezit venkovský prostor shodně. Definování objektu zájmu je důležité, jelikož by potom nebylo možné stanovit nástroje a opatření na jeho ovlivňování, ale i jeho institucionální rámec. Je zřejmé, že odpovídající vymezení venkova a jeho typologie se stává jedním z předpokladů efektivního rozdělení zdrojů v rámci politiky regionálního rozvoje (Faltová a kol., 2012).

Cílem rozvoje venkova je nejen rozvoj ekonomické situace na venkově, ale také vyvážený sociální a hospodářský rozvoj určitých oblastí nebo regionů se zaměřením na optimální využití místních zdrojů a širší distribuci těžcí z tohoto vývoje. Přeskupování priorit k dosažení cíle v rámci procesu vývoje se musí zaměřit na potřeby většiny obyvatel, kteří žijí ve venkovských oblastech (Industrialization and rural development, 1978). I když publikace, ze které bylo toto konstatování převzato, je již relativně stará a navíc vznikla za zcela jiných společenských podmínek, neustále platí, že je při rozvoji venkova důležitá ekonomika. Také využívání místních zdrojů a produktů je často tím hlavním pro rozvoj venkova. Proto si myslím, že toto konstatování je v podstatě nadčasové.

McAreavey (2006) uvádí, že společné pro všechny aktivity rozvoje venkova je spojení se s jinými lidmi kvůli společné aktivitě. Jednotlivci se zapojují do rozvoje venkova, protože si myslí, že mohou přispět ke konkrétním situacím a rádi se sdružují do různých skupin. A právě různé formální i neformální skupiny mají na rozvoj venkova velký vliv.

4.2.1 Rozvoj venkova a zemědělství

Rozvoj venkova byl tradičně spojován se zemědělstvím. Politika, posouvající se směrem k integrovanému rozvoji venkova, odráží komplexní vztahy a vzájemné

působení v rámci systému celkového rozvoje venkova. Rozvoj venkova poskytuje alternativu k zemědělství jako ke zdroji příjmů a obživy. Diverzifikace venkova je potom proces zaměřený na snížení cenového rizika zemědělské produkce a je logickým důsledkem politiky odklonu od přímé podpory zemědělských cen. Tento posun představuje zásadní změnu více směrem k venkovskosti a naznačuje nové nástroje analýzy. Dosazením celistvé vize venkovskosti pro starý instrumentalistický a deterministický přístup vede k pochopení, že je třeba podpořit spolupráci mezi veřejnými a soukromými subjekty k dosažení udržitelného rozvoje (Kostov a Lingard, 2001).

Agendou 2000 byla oficiálně uznána multifunkční role zemědělství. Termín multifunkční zemědělství, zahrnuje všechny funkce připisované zemědělství: z prostředí sociálně-kulturních a turistických služeb na vzdělávací a kulturní služby. Tato nová funkce zemědělství poukazuje na zásadní roli v tom, že je-li primární sektor vhodně podporován, napomáhá v revitalizaci venkovských oblastí (Lanfranchi a Giannetto, 2014).

4.2.2 Program rozvoje venkova 2014 - 2020

Hlavním cílem českého Programu rozvoje venkova na roky 2014 až 2020 schváleného Evropskou komisí 26. 5. 2015, z jehož jednotlivých dotačních titulů je možné čerpat finanční prostředky v oblasti rozvoje venkova a zemědělství, je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura (Program rozvoje venkova 2014-2020, eagri.cz, 2015).

Členské státy musí při vytváření svých Programů rozvoje venkova vycházet alespoň ze čtyř z šesti společných priorit EU:

1. podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech
2. posílení životaschopnosti/konkurenceschopnosti všech typů zemědělství a prosazování inovativních zemědělských technologií a trvale udržitelného lesního hospodářství

3. podpora organizace potravinového řetězce, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství
4. obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím
5. propagace účinného využívání zdrojů a přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku, která je odolná vůči změně klimatu, v zemědělství, potravinářství a lesnictví
6. podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.

Část finančních prostředků pochází z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a druhá část ze státních, regionálních a někdy i soukromých zdrojů (ec.europa.eu, 2015).

V České republice je možno žádat o finanční prostředky v současné době v těchto oblastech (Opatření, eagri.cz, 2015):

- Předávání znalostí a informační akce
- Investice do hmotného majetku
- Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů
- Agroenvironmentálně-klimatické opatření (AEKO)
- Ekologické zemědělství (EZ)
- Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě
- Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (LFA)
- Dobré životní podmínky zvířat
- Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů
- Spolupráce
- Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj)
- Technická pomoc

4.3 Obec

Dle Zákona o obcích č. 128/2000 Sb. je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Pokud má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

Obec se vyznačuje třemi základními znaky, a to územím, občany a působností obce. Obec disponuje dvěma oblastmi působnosti - samostatnou a přenesenou. Podle rozsahu svěřené státní správy lze rozlišit tři kategorie obcí, a to obce, obce s pověřenými obecními úřady a obce s rozšířenou působností. Venkovské obce jsou v převážné většině pouze obcemi, tzn. s minimálním rozsahem výkonu veřejné správy (Příručka člena zastupitelstva obce, 2002).

4.3.1 Spolupráce obcí

Mezi obcemi může docházet ke specifické formě spolupráce. Spolupráce se může uskutečňovat několika způsoby, a to na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu, na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí (DSO) podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích nebo zakládáním právnických osob podle obchodního zákoníku dvěma nebo více obcemi či zakládáním místních akčních skupin dle občanského zákoníku. Každá obec má možnost dobrovolně se stát členem takového svazku za účelem ochrany a prosazování společných zájmů. Nejčastěji používanou formou spolupráce je vytvoření dobrovolného svazku obcí. Členy dobrovolných svazků obcí, jak už vyplývá z názvu, mohou být pouze obce (Kadeřábková, 2012).

Čebišová (1996) uvádí, že předmětem činnosti dobrovolného svazku obcí mohou být například zákonem stanovené záležitosti samostatné působnosti: školství, sociální péče, zdravotnictví, kultura, správa, údržba. Dále čistota obce, odvoz a likvidace domovních odpadů, zásobování vodou a odvádění a čištění odpadních vod, ale také například velmi často vyhledávané téma cestovního ruchu.

4.3.2 Strategie rozvoje dobrovolného svazku obcí

V zájmu členských obcí dobrovolného svazku obcí (DSO) by mělo být zpracování strategického dokumentu – tzv. programu rozvoje. Tento dokument se zpracovává jako střednědobý až dlouhodobý a zaměřuje se na koordinaci soukromých a veřejných aktivit ekonomického, sociálního, kulturního a ekologického charakteru na území DSO.

Ve výsledku by měl program rozvoje představovat jednotný názor všech členů na možnosti a předpoklady rozvoje mikroregionu a jeho obcí. Program má několik základních funkcí, například společné zájmy obcí DSO, základní předpoklady realizace společných zájmů, koordinace vynakládání veřejných investic, záměry hospodářské a sociální politiky mikroregionu a další. Program by měl také obsahovat analýzy a syntézy a závěry, které jsou členěny na další podbody. Zejména důležitými podbody syntéz a závěrů jsou rozvojové problémy (slabé stránky, limity, bariéry rozvoje) a rozvojové předpoklady (úroveň vnějších a vnitřních podmínek, předpokladů, problémů a bariér a stanovení faktorů ovlivňující rozvoj). Cílem činnosti dobrovolného svazku obcí není konkurence, ale naopak integrace v rámci daného území (Rektořík a kolektiv, 1999).

Šafařová a Škrabal (2008) uvádí, že většina dobrovolných svazků obcí zpracovává svou rozvojovou strategii v dlouhodobém horizontu. Polovina subjektů potom pracuje se strategiemi zpracovanými na 3 – 7 let (střednědobý horizont). Rozvojové strategie si ve většině případů nechávají DSO zpracovat externími firmami. Otázkou je také, do jaké míry se dokumenty využívají v praxi. Odhaduje se, že pouze třetina dokumentů je aktualizována a je vyhodnocováno jejich plnění. Obecně převažují programy zaměřené na investiční záměry, například rekonstrukce, budování kanalizace atd. Častou oblastí je také cestovní ruch, u kterého je potencionálně snazší domluva a také možnost širší spolupráce členů DSO.

4.4 Proměny českého venkova

Současný obraz našeho venkova, jeho sídel i krajiny je výsledkem dlouhodobého vývoje. První doložené zprávy sahají již do středověku, avšak zatím nebyla zpracována komplexní studie o historickém vývoji českého venkova od dob trvalého osídlení až do současnosti, což je značná škoda. Pro účely této práce postačí přiblížení poznatků vývoje českého venkova před a po roce 1989.

4.4.1 Český venkov před rokem 1989

Slepička (1989) uvádí, že od roku 1945 do roku 1989 se na venkově uskutečnilo mnoho zásadních změn. Hlavními významnými změnami v celosvětovém měřítku byly především vznik a rozvoj socialistických zemí, rozpad koloniálního systému a politické

osamostatnění většiny zemí. Značný vliv měl také vědeckotechnický rozvoj, a to zejména na diferenciaci venkovského prostoru. Jako závažný problém uvádí Slepíčka nerovnováhu mezi tempem růstu počtu obyvatel, růstu zdrojů pro uspokojení jejich potřeb a změnami životního prostředí.

V letech 1945 – 1947 byl důležitým mezníkem na českém venkově odsun Němců z pohraničí. Odsun se týkal asi jedné třetiny území České republiky a přinesl s sebou mnoho víceméně negativních dopadů, například totální ztrátu sociální a kulturní kontinuity vývoje spolupráce Němců a Čechů, změnu vlastnických vztahů, vysídlení venkova v pohraničí a s tím související klesající tendenci obyvatelstva, propad zemědělství i průmyslu a další.

Další významnou změnou byla v letech 1948 – 1953 kolektivizace (převedení soukromého majetku do jednotných zemědělských družstev) zemědělské výroby, což bylo velkým zásahem do venkovského způsobu života. Výrazně byl omezen a regulován také společenský život v obci. S ohledem na ekonomiku byl však tento systém velmi úspěšný.

V letech 1952 – 1970 potom dochází k socializaci venkova, dochází ke stabilizaci sociálních a ekonomických vztahů. Po roce 1953 se mírně uvolňuje systém kolektivizace. Mladší ročníky však odchází spíše do měst. Pomalu se začíná prosazovat heslo „Přiblížení venkova městu“.

V 70. a 80. letech se na českém venkově začínají objevovat dva protichůdné trendy. Jednak dochází ke koncentraci aktivit do velmi omezené skupiny sídel a na druhé straně se začíná intenzivněji využívat objektů k rekreačním účelům. Koncentrace se projevuje ve vzniku velkých zemědělských podniků, ale také jsou koncentrovány i další obchody a služby. Jsou podporovány investiční akce jako výstavba vodovodů a kanalizací, bytových domů, rekonstrukce škol atd. V malých vesnicích jsou však investiční akce utlumovány. Fenomén rekreace se projevuje především chatařením a chalupařením (Perlín, 1998).

4.4.2 Český venkov po roce 1989

Perlín (1998) uvádí, že po roce 1989 došlo na českém venkově i v celé společnosti k mnoha převratným změnám. Venkovských sídel se samozřejmě dotkly všechny obecné celospolečenské změny, jako je návrat k tradičním vlastnickým vztahům,

obnova demokratické formy vlády, postupná liberalizace ekonomického a společenského života a obnova právního řádu. Po roce 1990 se obnovila obecní samospráva, změnily se vlastnické vztahy – obnovila se úcta k soukromému vlastnictví, původním majitelům (jejich potomkům) bylo vráceno právo hospodařit na jejich pozemcích, byla vydána nová legislativní opatření ohledně životního prostředí. Klíčový význam pro zemědělský půdní fond měly komplexní pozemkové úpravy, které vymezovaly nové hranice pozemků. Veřejná doprava pomocí autobusových spojů sice zajišťovala spojení okresního města nebo dalšího většího města s venkovem, avšak co do frekvence spojů se zhoršila. Toto bylo důsledkem rozvoje individuální automobilové dopravy a tím snížení poptávky po hromadné dopravě. Jednou z mála výjimek je v současné době integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje, který poskytuje dobré (i co do množství spojů) spojení nejen do velkých měst. Po roce 1989 se vylepšilo občanské vybavení, kdy pojízdny prodejny vystřídalo znovuotevření nebo vybudování maloobchodů a hospůdek téměř v každé venkovské obci. Začala se rozvíjet také agroturistika, i když stále zůstává víceméně okrajovou aktivitou. Velmi rozšířenou specifickou formou agroturistiky je chataření a chalupaření.

Vývoj politických a ekonomických změn ovlivňujících venkov a zemědělství po roce 1989 lze podle Pospěcha (2014) rozdělit do několika etap:

1. První roky transformace (zhruba 1990-1992)
2. Adaptace na prvotní změny podmínek (zhruba 1993-1999)
3. Intenzivní příprava českého agrárního sektoru na vstup do EU (2000-2003)
4. Vstup ČR do EU (od května 2004 do současnosti).

Vstupem do Evropské unie bylo České republice umožněno čerpání dotačních titulů na rozvoj venkova a zemědělství. Tyto podpory jsou hrazeny daňovými poplatníky.

4.5 Venkovská kultura

Kultura je velmi úzce spjata s životem na venkově. Pro tradiční venkovskou kulturu je příznačný opakující se uzavřený běh času, v němž se střídají roční období, polní práce, církevní svátky, narození, svatba a smrt. S tradiční formou se dnes již nesetkáme.

Dnes se utváří umělá kultura, která nutně nesouvisí se žádným určitým uzavřeným okruhem prací a událostí (Vašut, 2002).

Projevy venkovské kultury (Frolec, 1989):

- Tradiční jevy (tradiční lidová kultura)
 - autentické formy hmotné, sociální a duchovní kultury
 - autentické formy lidové kultury
- Projevy lokálního charakteru uzavírající se v rámci lokálního společenství (blízké lidové kultuře)
 - zábavy mimo tradiční termíny, plesy, výlety do přírody, amatérská umělecká činnost atd.
 - autentické a částečně stylizované formy lidové kultury

Projevy lokálního charakteru jsou možnou sférou působení a využívání tradic lidové kultury.

- Kulturní činnost v rámci lokální sítě nadlokální organizace kulturního života
 - ochotnické divadlo, koncerty, besedy, výstavy, vystoupení profesionálních umělců atd.
 - stylizované formy lidové kultury – umělecká tvorba inspirovaná lidovou kulturou
- Kulturní projevy vázané na centrální prostředky
 - rozhlas, televize, tisk, literatura
 - stylizované formy lidové kultury – umělecká tvorba inspirovaná lidovou kulturou

4.5.1 Lidová kultura

Lidová kultura je většinou tvořena amatérskými, autory nevzdělanými v tomto oboru a založena především na ústním předávání a anonymitě. Zahrnuje i projevy duchovního života, sociální kulturu a víru a je spjata zejména s nižšími vrstvami společnosti především venkova. Lidová kultura bývá považována za ohroženou, ačkoliv se stále usiluje o její zachování (Malý etnologický slovník, 2011).

Lidová kultura se dělí na nemotnou a hmotnou. Nehmotná kultura obsahuje složky, které uspokojují nemateriální potřeby člověka. Řadí se sem folklor, obyčej, lidová religiozita (duchovní kultura) a společenské vztahy. Do folkloru spadá slovesný folklor, hudební folklor, taneční folklor a folklorismus. Do obyčejových tradic řadíme kalendářní obyčej (masopust, Velikonoce, Vánoce, májové tradice, svatby, dožínky, vinobraní atd.). Lidová religiozita potom zahrnuje náboženské průvody, poutě a obřady, sdružování duchovních skupin, duchovní hudbu, vyprávění, ale také věštění, duhařství a léčitelství. Společenské vztahy představují projevy lidové kultury v každodenním životě – sdružování, volný čas, začleňování lidové kultury, vztahy v obci i rodině. Složkami hmotné lidové kultury jsou zaměstnání a forma obživy, dále sídlo, dům a bydlení, lidový oděv, lidová strava, doprava, obchod a trh, výtvarná kultura. Každá z těchto kategorií zahrnuje mnoho podkategorií, avšak vzhledem k cílům této práce je důležitá zejména podkategorie zemědělství a dobytek, spadající pod kategorii zaměstnání a forma obživy, která zahrnuje různá odvětví polního hospodářství a tím pádem i pro nás důležité vinařství (Blahůšek, 2006).

4.5.2 Kultura vína

Jak uvádí Šťastná a Vaishar (2011), vinařství na Moravě má hluboké kořeny. K rozšíření vinařství napomohlo zejména přijetí křesťanského náboženství, to používá víno během svých obřadů jako symbol krve Páně. Největší rozvoj vinařství zaznamenala jižní Morava v 16. a na počátku 17. století.

K vínu a vinařství patří také typické stavby. Na Slovácku jsou zvláštností tzv. budy neboli presúz (Hustopečsko) či šija. Presúz je místnost, ze které se schází schody do sklepa, lisuje se zde víno, je zde posezení a uchované potřebné nářadí (viz příloha 1). Sklepy byly stavěny většinou v blízkosti vinohradů, tzv. sklepní uličky, ale výjimkou nebyly ani sklepy přímo ve vesnici. Sklepní uličky jsou v dnešní době určeny nejen k výrobě vína, ale také k posezení při víně. Technologie výroby vína se dědí z generace na generaci.

V České republice se nachází dvě vinařské oblasti – česká a moravská, které se dělí na další podoblasti. Nejčastějšími pěstovanými odrůdami jsou např. Müller Thurgau, Ryzlink rýnský, Svatovavřínecké, Modrý Portugal a další. V průběhu staletí se mění technologie pěstování i zpracování vína, zejména přechod z ručních prací na práce pomocí strojů.

Vinaři své sklepy otvírají návštěvníkům, aby si mohli prohlédnout a ochutnat jejich práci a případně si některé práce spojené s vinařstvím vyzkoušet. Tyto otevřené sklepy a možnost vyzkoušení prací spojených s vinařstvím jsou v současné době velmi vyhledávaným cílem turistů. Zajímavou podporou vinařství jsou Moravské vinařské stezky, dlouhodobý projekt na ochranu kulturního dědictví a rozvoje vinařské turistiky. Součástí vinařství je také lidová písnička, která je často zpestřením nejen při posezení ve vinném sklepě, ale také při práci ve vinohradě.

4.5.3 Lidové tradice na jižní Moravě spojené s vinařstvím

Bez vína se nejen v dnešní době neobejde žádná zábava, vínem se vítají na zábavách přespolní návštěvníci, kolem lahví s vínem se tančí verbuňk a celkově víno provází návštěvníky společenských událostí na jižní Moravě po celou dobu jejich konání (Frolec, 1984).

Lidové tradice se v průběhu staletí měnily tak, jak se měnila celá společnost. Proto je mnoho zdrojů, ve kterých lze vyhledat výčet tradic, i když většinou jen částečný. Z tohoto důvodu tato kapitola čerpá z několika zdrojů, ať již kvůli ucelenějšímu výčtu nebo popisu jednotlivých zvyků. Tato kapitola je vypracována z literatury autorů Jančář (2000), Mařík a Bílík (2004), Válka (2011) a publikace *Náš kraj* (1982).

Oslavy sv. Martina

Svátek sv. Martina připadá na 11. listopad. Pro vinaře je tato událost spojená s uzavíráním hospodářského roku, ale zejména s ochutnávkou nového (mladého) vína. V tento den mohou vinaři poprvé ochutnat vína vyrobená v daném roce.

Masopust

Masopustem se rozumí období od svátku Tří králů až po začátek velikonočního půstu. V této době se konají obchůzky s muzikanty a maskami. Významnou postavou je maska medvěda, která představuje plodnost a úrodu. Na Hustopečsku se pořádaly hostiny ve vinných sklepech. Významem těchto hostin bylo, aby se vydařila drůbež. Ženy kvůli tomu měly dokonce v té době pít hodně vína. Tato tradice se udržuje víceméně i v dnešní době, ale v pozměněné formě, buď jako rodinné posezení nebo otevřený sklep pro veřejnost.

Krojované hody

Nejvýznamnější událostí roku jsou krojované hody, které se slaví na počest posvěcení kostela. Tato událost se více či méně považuje za svátek celého kolektivu obce, kdy je slavena převážnou částí občanů, ať už jako účinkujících nebo diváků. Součástí je také velký úklid domácností, protože se předpokládá větší množství návštěv. Během celých hodů je víno velmi významnou součástí, vínem se zavdává přespolním příchozím a při sólech na tanečním parketu.

Na konci 20. století se na organizaci hodů podílejí vedle neformálních organizací mládeže (chasy) také obecní úřady, kulturní a společenské organizace (nejčastěji hasiči) a osvědčení jedinci. V jihomoravských obcích, kde zanikl tradiční lidový kroj, se zapůjčuje nejčastěji kyjovský kroj z půjčoven v Brně, nebo dochází k rekonstrukcím lokálního kroje na různě zdařilé úrovni. Hody mají dnes ve vesnickém prostředí společensko-integrační, reprezentační a zábavné poslání.

Zarážení hory

Zarážení hory by se mělo konat vždy v předvečer svátku narození Panny Marie (8. září), v současné době se tato tradice uskutečňuje většinou první neděli v září. Od této doby je vyhlášen zákaz vstupu do vinohradu (čeká se na dozrání hroznů a začátek vinobraní). Tato událost je však i vyvrcholením celého vinařského roku, jelikož se blíží vinobraní. Součástí tradice je posvěcení polní kytice, která se upevní na kříž spolu se třemi jablky a kříž se vztyčí na nejvyšším místě v obci.

Vinobraní

Dříve se vinobraní slavilo až po sběru posledních hroznů. V dnešní době je tato lidová slavnost spojena spíše s pitím burčáku. Součástí vinobraní je mnohdy i čtení artikulů horenského práva, pokutování zloděje hroznů, průvod nesoucí velký hrozen, tradiční jarmark, otevřené sklepy, taneční zábava a další. Tato tradice je nejvíce navštěvovanou akcí občany z celé České republiky ve většině obcí jižní Moravy.

Podle Válka (2011) má novodobá revitalizace vinařských slavností různou formu; ta komerční probíhá ve znamení vinných trhů a tzv. košťů, burčákových a vinařských slavností, organizovaných ve všech významných vinohradnických střediscích. Vedle lidových tradic se organizátoři obracejí k historickým zdrojům a reminiscencím, jako je tomu u historického vinobraní ve Znojmě nebo na Bzeneckém vinobraní.

Na burčákových slavnostech v Hustopečích u Brna v roce 2005 byly předčítány artikule nezávislé burčákové unie. Tradiční společenskou akcí se stávají košty vína či destilátů (slivovice), jež uvádí úspěšná marketingová akce spojená s populárním svatomartinským vínem.

4.6 Vinařství

Vinařství mělo značný význam už od středověku. První písemné zprávy o vinařství na Moravě pochází až z 11. století, ale dle archeologických nálezů je možné říci, že počátky byly již v době Velkomoravské říše v 9. století. Prvotními majiteli byla především šlechta a kláštery, ale v průběhu století pěstování révy vinné zdomácnělo (Jančář, 2000).

Jančář (1987) také uvádí, že převážná většina vinohradů na Slovácku spadala do 1. bonitní třídy a tím pádem byla cena vinohradů vysoká (samozřejmě bylo přihlíženo ke stáří vinice a dalším okolnostem). Pro lepší přehled byly vinice od 18. století zapisovány v tzv. horenských knihách. Vznik horenského práva byl důležitým mezníkem v rozvoji vinařství.

4.6.1 Vinařské oblasti

Vinohrady v České republice nalezneme ve dvou lokalitách, v malé historické oblasti v okolí Prahy a na větší rozloze na Moravě. Základními oblastmi jsou tedy Čechy a Morava. Vinařská oblast Čechy se nachází na rozloze zhruba 650 ha na březích Labe, Vltavy, Berounky a v okolí Prahy a na sever od ní. Oproti tomu oblast Morava se rozkládá celkem na cca 17 450 ha a pochází odtud 95 % vína z České republiky (Adams, 2006).

Vinařská oblast Čechy (Pavloušek a Burešová, 2015)

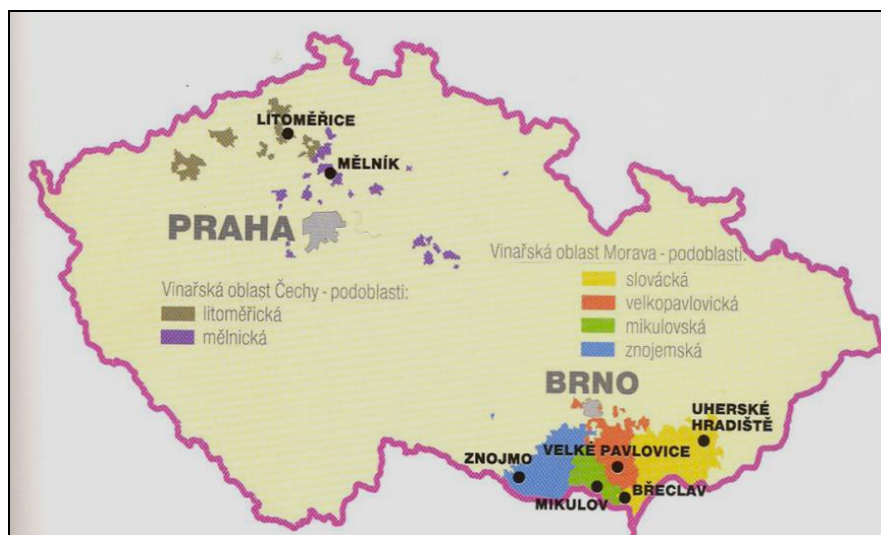
- Litoměřická podoblast se nachází na severu Čech. Část vinic leží v údolí řeky Labe, větší část se rozprostírá v oblasti Českého středohoří. Převažuje produkce bílých vín, zejména odrůd Müller Thurgau, Ryzlink rýnský, Rulandské šedé a Rulandské bílé. Modré odrůdy představují pouze 34 % plochy vinic a pěstuje se převážně Svatovavřínecké, Rulandské modré a Modrý Portugal.

- Mělnická podoblast spadá do Středočeského kraje, réva vinná se pěstuje jak na území Prahy, tak také západně od Prahy v údolí řeky Berounky, v oblasti Karlštejna, v Mělníku a v okolí Kuté Hory a Čáslavi. Opět je zde vyšší produkce bílých vín, a to odrůd Müller Thurgau, Ryzlink rýnský, Rulandské šedé a Rulandské bílé. Z modrých odrůd (38 % plochy) to jsou Modrý Portugal, Rulandské modré a Svatovavřínecké.

Vinařská oblast Morava (Eliášek, 2014)

- Znojenská podoblast se nachází na západě oblasti Morava a rozkládá se na 3 153 ha. Víno je zde díky klimatickým podmínkám plné a aromatické. Nejčastěji pěstované odrůdy jsou bílé, a to zejména Müller Thurgau, Ryzlink rýnský, Sauvignon a Veltlínské zelené. Červené odrůdy jsou zde vzácnější, pěstuje se zejména Frankovka.
- Mikulovská podoblast se rozkládá na svazích Pálavy o rozloze 4 432 ha. Vápencové útesy a sprašové půdy nacházející se v této oblasti dodávají vínu živiny, díky kterým vzniká víno odlišné od jiných oblastí. V této oblasti se daří zejména odrůdám na produkci bílých vín (Ryzlink vlašský, Sauvignon, Müller Thurgau), ale také odrůdám na produkci červených vín (Svatovavřínecké, Frankovka, Zweigeltrebe).
- Velkopavlovická podoblast je jednou z nejteplejších oblastí v České republice. Vinice se zde nachází na ploše 4 741 ha. Půda v těchto vinicích je vhodná zejména pro pěstování červených odrůd: Frankovka, Modrý Portugal a Svatovavřínecké.
- Slovácká podoblast se rozkládá na ploše 4 188 ha. Tato oblast je charakteristická rozmanitou krajinou, z jedné strany ji ohraničují Bílé Karpaty a z druhé řeka Morava. Tento předpoklad je ideálním pro vinohradnictví. Vyšší polohy umožňují pěstování odrůd Muškát moravský a Müller Thurgau, z červených vín jsou rozšířené odrůdy Zweigeltrebe a Cabernet Moravia.

Všechny vinařské oblasti i podoblasti jsou vyznačeny na obrázku 3.

Obrázek 3: Vinařské oblasti České republiky (zdroj: vinostyl.cz, 2015)

4.6.2 Vinařská turistika

Vztah mezi vínem a cestovním ruchem je všeobecně známý. Vědecký výzkum je však stále málo zaměřen na spojení vinařské turistiky a ostatních oblastí cestovního ruchu. Vinařská turistika může být teoreticky definována jako rozvoj cestovního ruchu a předpokládaných hodnot území (tradice, kultura, krajina) spojených s vínem. Takový vývoj vyzývá ke spolupráci mezi obcemi a subjekty cestovního ruchu (Hall, 2005).

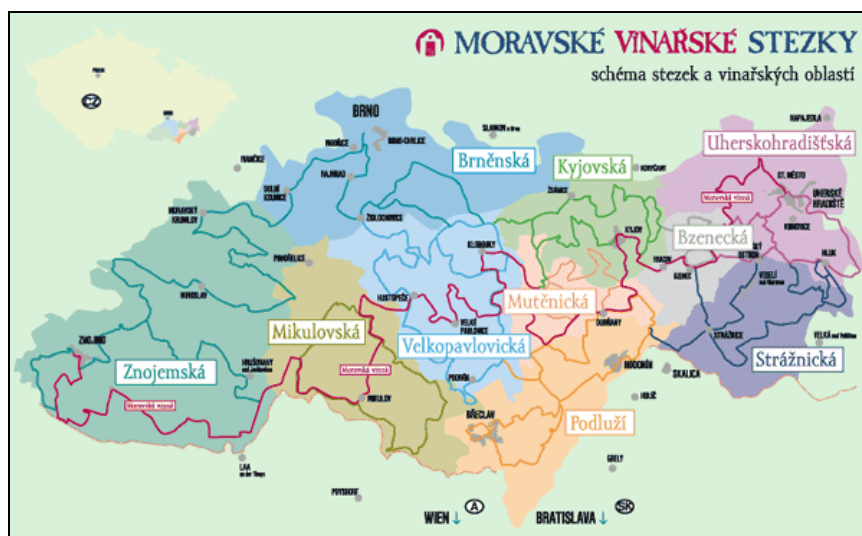
Correia a Brito (2016) uvádí, že vinařství je jednou z hlavních oblastí zájmu studií cestovního ruchu zejména ve venkovských oblastech. Ochutnávky nebo ukázky přímo u osob z toho oboru jsou jedním z hlavních motivačních faktorů pro cestování a mohou mít význam při vytváření příjmů pro mnoho venkovských regionů.

4.6.3 Moravské vinařské stezky

Všechny jihomoravské vinařské podoblasti protkává síť značených cyklostezek (viz obrázek 4) dlouhá 1 175 km. Tento projekt koordinuje Nadace Partnerství a zapojilo se do něj 230 vinařských obcí. Trasy jsou zpracovány do map s informacemi o délce, výškovém profilu a stavu povrchu. Podél trasy upozorňují informační tabule a piktogramy na různé zajímavosti a služby. Síť stezek zahrnuje 10 lokálních tras a jednu páteřní. Lokální trasy se nazývají podle původních vinařských podoblastí, které byly v roce 2014 spojeny do větších celků, a je jich v současnosti tedy méně.

Moravská vinná stezka je páteřní trasou, měří 285 km a spojuje Znojmo s Uherským Hradištěm, je značena červenou barvou. *Brněnská vinařská stezka* začíná v Moravanech u Brna a vede k Novomlýnským nádržím, měří 130 km. *Mikulovská*

vinařská stezka prochází Lednicko-valtickým areálem, je dlouhá 84 km a vede rovinatým terénem. *Vinařská stezka Podlužím* čítá na 115 km a vede silničními úseky i polními cestami. *Bzenecká vinařská stezka* je nejkratší 26 km dlouhá stezka vedoucí Kyjovskou pahorkatinou. Naopak nejdelší trasou je *znojemská vinařská stezka* se 165 km. Cyklisté mohou obdivovat jak architekturu historického Znojma, tak přírodu Národního parku Podyjí. *Velkopavlovická vinařská stezka* se svou délkou 110 km vede vinařskou oblastí s atraktivním terénem a několika rozhlednami. Šedesát pět kilometrů dlouhá *mutěnická vinařská stezka* vede mírně zvlněnou krajinou Kyjovské pahorkatiny a dá se rozdělit do dvou menších okruhů. *Strážnická vinařská stezka* vede převážně po klidných silnicích a měří 101 km. Náročnější kopcovitý terén představuje 85 km dlouhá *kyjovská vinařská stezka*, která navazuje na oblasti Bzenecka, Velkopavlovicka a Mutěnicka. Ideální trasou pro rodiny je 75 km dlouhá *uherskohradištská vinařská stezka*, která začíná v Uherském Hradišti a pokračuje přes Ostrožskou Novou Ves až na Dolňácko (To nejlepší z vinařské turistiky na jižní Moravě: krajem vína, 2015).

Obrázek 4: Moravské vinařské stezky (zdroj: vinny-sklep.com, 2006)

5 ZHODNOCENÍ DOSTUPNÉ LITERATURY

K tématu této diplomové práce existuje mnoho literatury obecné i přímo zaměřené na danou oblast práce (vinařství, lidová kultura). Velmi užitečná je i literatura regionální, ať už knihy, noviny či informační materiály. O oblasti zpracovávané v této práci je jich dostatek. V dnešní době je i dobře zpracovaná většina internetových stránek obcí či spolků.

Na téma potenciálu venkovských obcí, rozvoje venkova či lidové kultury bylo již vypracováno i mnoho vysokoškolských prací. Práce jsou zaměřeny na konkrétní obce či mikroregiony, některé popisují celý daný kraj a popisují danou oblast jako celek (od historie přes demografii po zemědělství, kulturu) nebo jsou naopak zaměřeny pouze na jeden sektor (např. vývoj obyvatelstva nebo zemědělství). Neobjevila jsem však žádnou práci, která by spojovala rozvoj venkova, vinařství a lidovou kulturu. Z vysokoškolských prací jsem nečerpala, jelikož vím, že by mě tyto práce velmi ovlivnily při zpracování mé diplomové práce.

Nejčastějšími autory, kteří napsali mnoho knih zaměřených na venkovskou tematiku, tradiční zemědělství, vinařství a lidovou kulturu, jsou pan prof. PhDr. Václav Frolec, DrSc. a PhDr. Josef Jančář, CSc. Dle mého názoru jsou knihy velmi dobře zpracované i pro laickou veřejnost.

Knihu, která mě velmi zaujala, napsal pan doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. pod názvem Sociokulturní proměny vesnice: moravský venkov na prahu třetího tisíciletí. Toto dílo obsahuje analýzu venkova a jeho proměny od roku 1948. Autor popisuje společenskovo-ekonomický výzkum vesnice, proměny krajiny a sídla, proměny agrární výroby, sociální strukturu vesnice, společenský život na vesnici a její kulturní identitu. V knize je taky zajímavý výběr a popis kulturních akcí v jednotlivých obcích a jejich popis v závěru publikace. Bohužel kniha již není k prodeji (bylo vydáno pouze 250 výtisků).

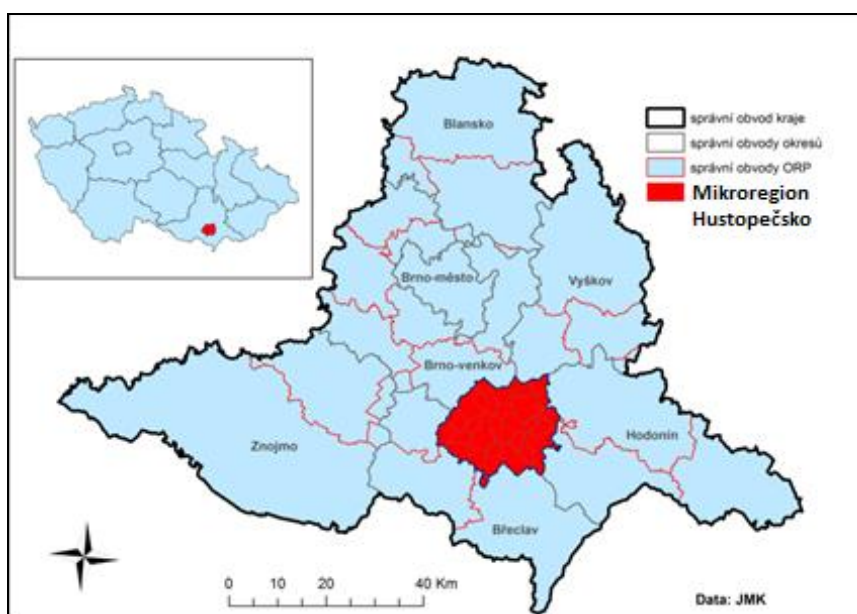
Vzhledem k tématu práce není příliš velké množství dostupné zahraniční literatury. Nejvíce zahraniční literatury k tématu práce je vydáno na téma vinařství. I když i některé zahraniční knihy o mikroregionech byly zajímavé, pro použití do mé diplomové práce většinou nebyly moc vhodné.

6 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Tato kapitola je vypracována na základě regionální literatury, statistických dat, internetových stránek mikroregionu, informačních materiálů, strategických dokumentů a také na základě vlastních poznatků a znalostí o mikroregionu, proto nejsou některé části citovány.

Nejprve je nutné si mikroregion vymežit. Mikroregion Hustopečí jsem si pro účely mé práce vymežila jako území dobrovolného svazku obcí Mikroregion Hustopečsko.

Mikroregion Hustopečí se nachází na jižní Moravě (viz obrázek 5) v Dyjskosvrateckém úvalu v okolí Novomlýnských nádrží a jižního okraje Žďánického lesa. V dobrovolném svazku obcí Mikroregion Hustopečsko je sdruženo 29 obcí, a to Boleradice, Borkovany, Bořetice, Brumovice, Diváky, Horní Bojanovice, Hustopeče, Kašnice, Klobouky u Brna, Kobylí, Krumvíř, Křepice, Kurdějov, Morkůvky, Němčičky, Nikolčice, Popice, Pouzdřany, Starovice, Starovičky, Strachotín, Šakvice, Šitbořice, Uherčice, Velké Hostěrádky, Velké Němčice, Velké Pavlovice, Vrbice a Zaječí. V současnosti zde žije zhruba 36 987 obyvatel na 37 097 ha (hustopecko.net, 2016).

Obrázek 5: Území mikroregionu v rámci České republiky a Jihomoravského kraje
(zdroj: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje 2014 – 2020, 2014; vlastní úprava)

Dobrovolný svazek obcí byl založen 1. ledna 2002 jako dobrovolné sdružení obcí za účelem obecného regionálního rozvoje, zlepšení životního prostředí, cestovního ruchu, školství a otázky odpadů. V té době do dobrovolného svazku obcí Mikroregion Hustopečsko patřilo 21 obcí (risy.cz, 2014). K 1. lednu 2006 došlo ke sloučení

Mikroregionu Hustopečsko s Mikroregionem Kloboucko. K původním 21 obcím Mikroregionu Hustopečsko přibylo dalších osm obcí a vznikl tak nově svazek obcí s 29 členy (Strategie rozvoje mikroregionu Hustopečsko, 2007). Toto dobrovolné sdružení obcí vzniklo pro územně ucelenou oblast, kterou spojují přírodní, historické, kulturní a folklorní prvky. Spádovou obcí je město Hustopeče (Prezentace obcí mikroregionu Hustopečsko, 2007).

Území Hustopečska spadá podle současného krajino-ekologického členění do panonské provincie, která se rozkládá ve sníženinách mezi Alpami, Karpaty a Dinárským pohořím. Celé území je typické velmi teplým podnebím, ovlivňovaným z východu kontinentálními vlivy a z jihu středozemním podnebím. I když členitější reliéf není moc častý, na tomto území se nachází pahorkatiny, které mají pozitivní vliv mimo jiné i na pěstování révy vinné. Druhovou pestrost pak dále zvyšuje široká škála způsobu a intenzity využívání krajiny z hlediska přítomné dominantní lidské činnosti – zemědělství včetně vinařství a sadařství (Hosák, 2009).

Některé obce mikroregionu jsou také součástí spolků Svazek obcí Modré Hory (Bořetice, Němčičky, Kobylí, Velké Pavlovice a Vrbice) a Dobrovolného svazku obcí Dobrá voda (Boleradice, Horní Bojanovice, Němčičky). V mikroregionu funguje od roku 2007 také MAS Hustopečsko, z. s.

6.1 Zařazení mikroregionu dle typologií

Pokud vezmeme v úvahu celkový počet obyvatel a celkovou rozlohu zkoumaného území (viz tabulka 1), má mikroregion v průměru 100 obyvatel na km². Podle hustoty zalidnění s limitem 150 obyvatel na km² tedy náleží mikroregion dle nejčastěji používané metodiky v EU do převážně venkovských regionů a je přesně na hranici druhého limitu 100 obyvatel/km².

Při rozboru hustoty zalidnění každé obce zvlášť lze zjistit, že pouze tři obce z celkových 29 mají hustotu zalidnění vyšší než 150 obyvatel na km². To znamená, že v mikroregionu převažují obce s hustotou nižší než 150 obyvatel na km², mikroregion tedy náleží dle již zmíněné typologie OECD do převážně venkovských regionů.

Pokud se zaměříme na hustotu zalidnění obcí nižší než 100 obyvatel na km², lze jednoduše spočítat, že 19 obcí z mikroregionu (tedy nadpoloviční většina) spadá

i do této kategorie. Mikroregion je možné tedy i při podmínce nižší hustoty osídlení zařadit opět do převážně venkovských regionů.

V mikroregionu se nachází tři města, a to Hustopeče, Velké Pavlovice a Klobouky u Brna. Většina obcí (16 obcí) má potom do 1 000 obyvatel a v dalších devíti obcích žije méně než 2 000 obyvatel. Pouze v již už zmiňovaných městech a obci Kobylí žije více než 2 000 obyvatel. Města mikroregionu mají však i přes svou velikost stále venkovský charakter, zejména město Velké Pavlovice.

Podle typologie Radima Perlína (1998) uvedené v teoretické části spadá mikroregion Hustopečsko do venkova v bohatých zemědělských oblastech.

Tabulka 1: Hustota osídlení v jednotlivých obcích mikroregionu

Obec	Počet obyvatel (2014)	Rozloha (ha)	Hustota zalidnění (obyvatel/km ²)
Boleradice	887	1 211,5	73
Borkovany	793	1 394,3	61
Bořetice	1 296	910,4	142
Brumovice	942	1 050,5	90
Diváky	523	848,6	62
Horní Bojanovice	675	836,9	81
Hustopeče	5 859	2 460,9	238
Kašnice	215	155,8	138
Klobouky u Brna	2 416	3 127,0	77
Kobylí	2 087	2 104,5	99
Krumvíř	1 169	1 014,1	115
Křepice	1 318	671,9	196
Kurdějov	434	926,0	64
Morkůvky	456	675,4	68
Němčičky	661	773,6	85
Nikolčice	783	1 607,1	49
Popice	961	999,2	96
Pouzďřany	753	1 359,6	55
Starovičky	892	819,2	109
Starovice	839	858,1	98
Strachotín	808	1 420,2	57
Šakvice	1 352	1 183,0	114
Šitbořice	1 963	1 225,1	160
Uherčice	1 017	1 359,9	75
Velké Hostěrádky	498	1 057,7	47
Velké Němčice	1 757	2 197,3	80
Velké Pavlovice	3 098	2 324,6	133
Vrbice	1 097	938,4	117
Zaječí	1 438	1 586,2	91
Mikroregion	36 987	37 097,0	100

Zdroj: vlastní zpracování, data: czso.cz

6.2 Historie oblasti Hustopečska od roku 1945

Dnešní podoba mikroregionu Hustopečsko je odrazem dlouhodobého vývoje. Současná struktura osídlení vznikla v rozmezí počátku 13. až 15. století. Jak již bylo uvedeno v teoretické části, pro účely této práce postačí krátké přiblížení vývoje mikroregionu Hustopečsko od roku 1945.

Jak uvádí Nekuda (1969), docházelo od roku 1945 k dosídlování území po druhé světové válce. Často docházelo ke změnám vlastnických vztahů. Hustopečsko dosídlovali především osídlenci, kteří neměli zkušenosti s vedením samostatných zemědělských podniků a většinou znali jen jednoduché zemědělské práce. Často proto docházelo k odchodu nových osídlenců. Osídlení se začalo stabilizovat před koncem roku 1947. V roce 1948 bylo nutné kvůli znárodnování provést soustředění roztržštěných malopodniků. V roce 1950 pak již byla na většině území Hustopečska jednotná zemědělská družstva, i když diskuze o zřízení těchto družstev byly mnohdy až vyhocené. Nápomocné bylo zřízení traktorových stanic, kdy jedna z prvních byla v Hustopečích. Avšak vinařství mělo ještě do jisté míry stále malovýrobní charakter. Od roku 1951 byly vydávány Vesnické noviny okresu hustopečského, které měly za úkol propagaci nových forem zemědělství. Tyto noviny zanikly roku 1960 a začal se vydávat okresní týdeník Nový život, který funguje až dodnes. Tento týdeník má reprezentovat území jak po stránce politické, tak i společenské a kulturní, což dle mého názoru splňoval a splňuje dosud.

V roce 1963 byla vybudována téměř celistvá vodovodní síť (v té době bylo např. v městě Hustopeče připojeno k vodovodnímu řádu 97 % všech domů), avšak dodávky vody ze skupinového vodovodu nebyly dostatečné (Jan a Nezhodová, 2010).

V říjnu 1976 bylo sloučeno město Hustopeče s obcí Kurdějov. Zároveň s tím od 70. let také narůstala nová zástavba, ta však musela být kvůli stále trvajícím problémům se zásobováním pitnou vodou na konci 80. let pozastavena (muzeumhustopece.cz, 2016).

Po roce 1990 byla samozřejmá změna ve vedeních všech obcí v mikroregionu. Od roku 1994 na Hustopečsku začal fungovat nový autobusový dopravce a bylo zajištěno relativně dobré spojení mezi všemi obcemi Hustopečska a velkými městy Brno a Břeclav. Největší rozvoj po roce 1989 zaznamenalo soukromé podnikání, kdy

během roku 1990 jen v Hustopečích vzniklo 20 soukromých provozoven služeb. K 1. lednu 1998 byla obec Kurdějov opět oddělena od Hustopečí s odůvodněním, že dříve ke sloučení došlo nedobrovolně a stala se opět samostatnou obcí. Vzhledem k velikosti města byly Hustopeče vždy spádovou obcí a v roce 2003 se staly pro Hustopečsko spádovou obcí i v oblastech státní správy (Jan a Nezhodová, 2010).

6.3 Strategické dokumenty a aktivita Mikroregionu a ostatních spolků na tomto území

6.3.1 Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Hustopečsko

Dobrovolný svazek obcí (DSO) Mikroregion Hustopečsko má vypracovanou Strategii rozvoje mikroregionu Hustopečsko z roku 2007, tato strategie je spíše dlouhodobého charakteru. Tento dokument si nechal mikroregion vypracovat externí firmou a skládá se ze dvou částí: analytické a návrhové. Strategie obsahuje socioekonomickou charakteristiku mikroregionu, dále problémovou analýzu a analýzu SWOT, stanovení cílů rozvoje území a aktivit k jejich dosažení. Dokument je doplněn o dotazníkové šetření.

Vize rozvoje Mikroregionu Hustopečsko:

Hustopečsko – Srdce jižní Moravy

Hustopečsko je atraktivní region pro obyvatele i pro návštěvníky, rozvíjející vinařské a ovocnářské činnosti a související cestovní ruch a využívající silného hospodářského zázemí při zachování krajinných hodnot.

Jako hlavní priority rozvoje mikroregionu jsou uvedeny podnikání, zaměstnanost a lidské zdroje, vybavenost obcí a životní prostředí, cestovní ruch, dopravní infrastruktura a dopravní obslužnost.

Podle mého názoru je již strategie relativně zastaralá a bylo by vhodné vypracovat novou, jelikož většina cílů je již splněna, ať už úplně nebo alespoň částečně. Případně částečně nebo vůbec nesplněné cíle více promyslet a zamyslet se nad tím, proč ještě splněny nebyly.

Starostové obcí DSO se schází většinou zhruba jedenkrát za měsíc v průměru asi 20 zástupců na zasedání, takže v nadpoloviční většině, tím pádem je vždy umožněno

hlasování ohledně probíraných témat. Myslím, že tento přístup je velmi dobrý a setkání jsou častá a v přijatelném počtu. Na konci minulého volebního období měli setkání i neformální, takže je znát, že mezi zástupci obcí panují relativně dobré vztahy, což je pro spolupráci velmi důležité.

Z internetových stránek svazku (hustopecko.net, 2016) je patrné, že pořádá mnoho nejen společenských akcí. Nejvýznamnější událostí je zejména cyklistické putování Krajem André, které se koná každý rok v červnu a zapojuje se do něj 9 obcí mikroregionu. Za zmínku stojí také zbudování mapy závad, do které se zapojilo několik obcí mikroregionu a občané zde mohou pomocí internetu hlásit závady a problémy vzniklé v jejich okolí. DSO se také zapojil do projektu na podporu meziobecní spolupráce. V loňském roce byl také vytvořen dokument Strategie území správního obvodu ORP Hustopeče v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovního ruchu. Tento dokument je zpracován na období 2015 až 2024. Avšak není zpracován pro mikroregion jako takový, ale pro ORP Hustopeče, do nějž spadají všechny obce vyjma obce Zaječí. Dokument může být teoreticky jakýmsi zástupcem nebo rozšířením již relativně zastaralého strategického plánu mikroregionu Hustopečsko.

Dobrovolný svazek obcí také spolupracuje v rámci přeshraniční spolupráce již několik let se slovenským městem Modra.

6.3.2 Svazek obcí Modré Hory

Svazek obcí Modré Hory nemá zpracován strategický dokument, ale je velmi aktivní v pořádání společenských událostí, ať už folklorních, vinařských nebo i sportovních. Dokonce každoročně zpracovává roční kalendář pravidelně se opakujících akcí pro toto území (modrehory.cz, 2016).

6.3.3 Dobrovolný svazek obcí Dobrá voda

Tento svazek byl založen v roce 2002 za účelem udržení kvality pitné vody, regionálního rozvoje a ochrany životního prostředí. Spolek nemá zpracován strategický dokument a ani nevykazuje žádnou očividnou aktivitu (risy.cz, 2014).

6.3.4 MAS Hustopečsko, z. s.

Dokument Strategie komunitně vedeného místního rozvoje 2014 – 2020 je střednědobým strategickým dokumentem financovaným z operačního programu Technická pomoc. Tvorba dokumentu započala v roce 2013 manažery MAS a experty z externí společnosti a Svazku Modré Hory. Dokument je rozdělen na analytickou a strategickou část.

Vize MAS Hustopečsko:

Spokojený život všech generací obyvatel v území MAS Hustopečsko. Rozvíjení místních tradic, služeb pro obyvatele a turisty, podnikatelských příležitostí v souladu se zásadami trvale udržitelného rozvoje.

Integrované klíčové oblasti rozvoje území:

- Místní ekonomika - Cestovní ruch
- Technická infrastruktura a vybavenost - Sociální a občanská vybavenost
- Vzdělávací programy a animace - Podpora regionálního školství a doplňkové vzdělávání
- Životní prostředí - Obyvatelstvo a kvalita života

Výběr podoblastí podpory dle dlouhodobých cílů vztahujících se k tématu práce:

- Výchova k tradicím a znalosti folkloru
- Podpora kulturního a společenského života
- Péče o dědictví regionu a zapojování veřejnosti do ochrany a využití – zejména vinařství
- Podpora aktivit neziskových a dobrovolnických organizací, svazů, spolků, kulturních a sportovních zájmových skupin a jiných občanských společenství

V roce 2014 spolupracovala MAS Hustopečsko na pořádání několika akcí členských obcí. V roce 2014 až 2015 byl realizován projekt „MAS jako nástroj spolupráce obcí pro efektivní chod úřadů“. Tento projekt zaštitilo Sdružení místních samospráv v ČR za finanční podpory z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost. MAS Hustopečsko

se stala partnerem. K tomuto účelu byl také vypracován dokument Strategie spolupráce obcí na platformě MAS Hustopečsko. Za poslední rok MAS Hustopečsko, kromě uvedeného projektu, nevykazovalo téměř žádnou aktivitu (mashustopecko.cz, 2013).

6.4 Čerpání dotací dobrovolným svazkem obcí Mikroregion Hustopečsko

Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Hustopečsko již úspěšně realizoval několik projektů, na které využil dotace, ať už z programů Evropské unie, státního rozpočtu České republiky nebo z Jihomoravského kraje. Všechny tyto projekty pozitivně přispěly k rozvoji mikroregionu.

Tato kapitola byla vypracována na základě údajů z internetových stránek DSO Mikroregion Hustopečsko (mashustopecko.net, 2016).

Vzdělávání a poradenství v Mikroregionu Hustopečsko

Program:	Program rozvoje venkova Jihomoravského kraje v roce 2006
Oblast podpory:	Integrované projekty venkovských mikroregionů – dotační titul 6
Popis projektu:	Společné zajištění poradenství pro členské obce DSO Mikroregion Hustopečsko včetně poskytování těchto služeb podnikatelským subjektům, neziskovým organizacím i veřejnosti v územní působnosti.
Získané dotace:	44 000 Kč

Trvale udržitelný rozvoj v Mikroregionu Hustopečsko

Program:	Program rozvoje venkov Jihomoravského kraje v roce 2006
Oblast podpory:	Integrované projekty venkovských mikroregionů – dotační titul 7
Ukončení projektu:	30. 6. 2006
Popis projektu:	Obce mikroregionu Hustopečsko pokračují s plánem obnovy obce a strategií rozvoje mikroregionu v obnově a doplnění chybějící technické infrastruktury v obci, obnově a rozvoji využitelnosti objektů ve vlastnictví obce pro zajištění funkčnosti občanské

vybavenosti k využití občany, podpoře spolkového života, podpoře rozvoje služeb cestovního ruchu.

Získané dotace: 177 000 Kč

Bezpečné cykloturistické propojení Hustopečska s Dolním Rakouskem – oprava povrchů polních cest s využitím v systému tras vinařských stezek

Program: INTERREG IIIA ČR – Rakousko

Oblast podpory: Dosažitelnost

Datum ukončení: 15. 7. 2006

Popis projektu: Provedení oprav cyklostezek. Byly opraveny cyklostezky mezi obcemi Hustopeče - Šakvice a Hustopeče - Starovičky. Trasa umožňuje kvalitní turistické propojení Hustopečska s Lednicko-Valtickým areálem, Mikulovskem a tím i s Dolním Rakouskem.

Rozpočet projektu: Interreg IIIA 4,035 mil. Kč, státní rozpočet 0,269 mil. Kč, mikroregion 1,076 mil. Kč

Propagace Mikroregionu Hustopečsko a jeho členských obcí

Program: Společný regionální operační program

Oblast podpory: 5.4 Rozvoj cestovního ruchu, 5.4.1 Rozvoj služeb pro cestovní ruch

Realizace: 1. 2. 2006 - 31. 3. 2007

Popis projektu: Tvorba propagačních materiálů zajímavostí a produktů pro podporu rozvoje cestovního ruchu v jednotlivých členských obcích Hustopečska a společných tematických propagačních materiálů v rámci celého mikroregionu. S cílem zlepšení a zvýšení informovanosti o turistických zajímavostech v regionu a zvýšení účinnosti a kvality regionálního marketingu.

Rozpočet projektu: Společný regionální operační program 2,25 mil. Kč, krajský rozpočet 0,45 mil. Kč, obecní rozpočet: 0,3 mil. Kč

Projekt založení MAS Hustopečsko a vypracování její strategie

Program:	Operační program Zemědělství
Oblast podpory:	2.1 Rozvoj venkova (podopatření typu LEADER+)
Realizace:	1. 9. 2006 – 31. 10. 2007
Popis projektu:	Založení funkčně schopné MAS Hustopečska v souladu s principem partnerství a vypracování její strategie.
Získané dotace:	OP Zemědělství 480 000 Kč, státní rozpočet 120 000 Kč

Projekt Krajem André na kole

Program:	ROP II – Jihovýchod
Oblast podpory:	Rozvoj udržitelného cestovního ruchu, 2.1 Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch
Realizace:	1. 9. 2011 - 31. 10. 2011
Popis projektu:	Cílem projektu je výrazně zkvalitnit infrastrukturu cestovního ruchu zaměřenou na cykloturisty, zatraktivnit malebnou krajinu Krajem André a přispět k rozvoji environmentálně šetrného cestovního ruchu (investice do mobiliáře ve všech 9 obcích podél cyklotrasy - pořízení altánů, posezení s přístřešky, stojanů na kola, odpadkových košů, informačních tabulí či servisního místa pro kola).
Získané dotace:	831 290 Kč

Projekt meziobecní spolupráce

"Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci územních správních obvodů s rozšířenou působností"

Program:	Operační program lidské zdroje a zaměstnanost
Realizace:	1. 11. 2013 do 31. 5. 2015
Poznámka:	projekt byl prodloužen o dalších 5 měsíců

Strategie území správního obvodu ORP Hustopeče v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a cestovního ruchu

Program:	Evropský sociální fond - Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, státní rozpočet ČR
Realizace:	2015
Popis projektu:	Zpracování strategického dokument ORP Hustopeče na období 2015 až 2024.

6.5 Folklor a tradice mikroregionu Hustopečsko

Celý mikroregion vyniká velmi silným dědictvím po předcích, které se předává z generace na generaci v podobě stále živých lidových tradic.¹ Stopy tohoto dědictví se objevují téměř všude v hmotné i nehmotné podobě, ať už v jazyce, výtvarné kultuře, architektuře či především v krojovaných hodech, kterými celá obec žije i několik dnů a v rámci příprav i několik týdnů. Avšak v povědomí občanů je málo známé, že hody jsou vlastně takovou zvláštní formou národního kulturního dědictví (Tradice a folklór mikroregionu Hustopečsko, 2007).

V každé obci mikroregionu se udržují různé kulturní, folklorní a vinařské slavnosti. Projevují se jak tradiční formou, tak i formou lokálního charakteru (blízké lidové kultuře). Patří mezi ně zejména již zmiňované krojované hody, vinobraní (nebo burčákové slavnosti), vinařské dny, otevřené sklepy, košty vín a pálenek, dožínky, fašaňk (masopust), krojové plesy a další. V obci Krumvíř je již od roku 1976 pořádán i národopisný festival „Kraj beze stínů“. Zajímavostí také je, že v obci Brumovice funguje podnikatelský subjekt prodávající materiály na kroje (ten je v této oblasti velmi vyhledávaný) a obec Borkovany je známá lidovými malěrečkami kraslic.

Kulturní vyžití v obcích je různé, ale mnoho kulturních akcí pořádá většina obcí. Zde je uveden výčet a popis folklorních a lidových tradic a kulturních akcí, které jsou

¹ Poznámka: Předky jsou myšleni původní obyvatelé. Území bylo částečně znovu dosídlováno po druhé světové válce, ti co na tomto území po dosídlení zůstali (znovu se neodstěhovali pryč, viz historie území), se rychle přizpůsobili a přijali za své i místní tradice.

nejznámější a nejvíce spojeny s vínem, jejichž popis byl již uveden v teoretické části, ale zde budou akce představeny z pohledu, jak se konají v mikroregionu Hustopečsko. Tato podkapitola je vypracována zejména na základě mých vlastních zkušeností a znalostí o mikroregionu.

Oslavy sv. Martina

Přímo oslava svatomartinských vín probíhá víceméně pouze v Hustopečích, v ostatních obcích se v tomto období (listopad) konají spíše košty mladých vín spojené např. s ochutnávkou pomazánek, buchet atd. V Hustopečích se tato akce koná nejbližší sobotu datu 11. listopadu na náměstí ve velkém stanu. Návštěvníci mají možnost ochutnat mladá vína a husu za doprovodu cimbálové muziky, začátek akce je vždy zahájen příjezdem Martina na bílém koni. V odpoledních hodinách jsou potom otevřené místní sklepy, s tím je také často tato slavnost spojována u soukromníků v celém mikroregionu. Majitelé nabízí v rámci posezení ve sklepě mladá vína a na pohoštění husu, toto je velmi oblíbené u návštěvníků bydlicích mimo region. Stále je to však pro vinaře jedno z nejdůležitějších období, kdy mohou poprvé ochutnat svá vína daného roku.

Masopust

Masopust (viz příloha 2) se opět začal v mikroregionu rozšiřovat až během posledních zhruba deseti let. Stále se však zatím neslaví ve všech obcích mikroregionu (v roce 2015 se slavil v obcích Hustopeče, Horní Bojanovice, Křepice, Popice, Šakvice, Uherčice, Velké Pavlovice). Součástí masopustu v mikroregionu bývá většinou masopustní průvod, zabijačka (nebo alespoň prodej zabijačkových výrobků), otevřené sklepy a večerní masopustní zábava. Masopust se nekoná vždy ve stejný termín, termín je pohyblivý podle toho, kdy jsou ten daný rok Velikonoce. Tím se snaží řídit většina obcí, které masopust pořádají. Avšak například Hustopeče si stanovily na masopust pevný termín (celkem nesmyslně) a koná se vždy první únorovou sobotu.

Krojované hody

V obcích mikroregionu hody (viz příloha 3) probíhají většinou dva až tři dny, kdy postupně od června až do konce září prostřídají se svým veselím všechny obce. Průběh hodů mívá většinou na starosti chasa (uskupení osob se zájmem o lidové tradice), kterou tvoří převážně místní mládež. Zejména se jedná především o mladé lidi, kteří

se na hody rádi oblečou do krojů a baví je to. Většinou již chodili v krojích i jejich rodiče, ale nemusí to být pravidlem.

Hody tvoří několik hodových prvků jako průvod krojované chasy (viz příloha 4), hodová mše, hodový tanec zavádka (viz příloha 5), dechová hudba, víno a koláče. Ve většině obcí Hustopečska je samozřejmostí také lidový tanec – slovácký verbuňk (viz příloha 6), který je součástí nehmotného kulturního dědictví UNESCO a tančí se v průběhu celého hodového veselí. Zástupci některých obcí mikroregionu se také účastní regionálních soutěží ve verbuňku, ze kterých je možnost postoupit do soutěže o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku ve Strážnici. Soutěžící z mikroregionu Hustopečsko i přes velkou konkurenci sklízí ve Strážnici mnohé úspěchy (viz tabulka 2).

Tabulka 2: Soutěž o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku ve Strážnici – úspěchy soutěžících z mikroregionu Hustopečsko

Rok	Jméno	Obec	Umístění
1988	Miroslav Vymazal	Velké Pavlovice	3. místo
1993	Karel Vymazal	Velké Pavlovice	3. místo
2002	Štěpán Melichar	Velké Pavlovice	2. místo, vítěz ankety diváků, vítěz poroty seniorů
2003	Štěpán Melichar	Velké Pavlovice	3. místo
2007	Marek Kraus	Šakvice	3. místo
2008	Štěpán Melichar	Velké Pavlovice	3. místo
2013	Štěpán Melichar	Velké Pavlovice	cena poroty seniorů (za výrazný příspěvek k uchování a rozvoji verbuňku na hanáckém Slovácku)

Zdroj: nul.k.cz, vlastní úprava

Krojované hody se pravidelně každoročně konají ve všech obcích mikroregionu s výjimkou obce Kurdějov, kde se konají pouze jednou za čas. Většina obcí je svými hody vyhlášená nejen na území mikroregionu, ale i mimo mikroregion (např. Velké Pavlovice, Vrbice, Němčičky a Bořetice). V některých obcích nejsou hody dodržovány již úplně tradičně, ale dodržuje se alespoň sloužení hodové mše, zvaní na hody a večerní zábava s dechovou hudbou (např. Uherčice, Velké Němčice). V těchto obcích již také mají kroj půjčený – kyjovský. Většina ostatních obcí mají kroje svoje vlastní, ať už je nechala obec nebo folklorní sdružení ušít (např. Hustopeče, Popice, Šakvice) nebo má každý krojovaný kroj svůj vlastní, který se dědí v rodině z generace na generaci (např. Velké Pavlovice, Vrbice, Zaječí).

Některé obce dodržují také ještě hodky (např. Velké Pavlovice, Starovičky), které se konají týden po hodech. V posledních letech se také velmi rozšířilo pořádání dětských a babských hodů (viz příloha 7).

Zarážení hory

Zarážení hory je úzce spojeno s vinařským rokem, když se hora „zarazí“, je až do vinobraní zakázáno vstupovat do vinohradů a v mikroregionu je to povětšinou opravdu dodržováno. Zarážení hory pořádají folklorní spolky a je podáno formou scénky (text scénky zarážení hory v Hustopečích viz příloha 8). Často vystupují také mužácké sbory, jsou otevřeny sklepy v okolí a hraje cimbálová muzika. Tato akce je naplánována vždy na první víkend v září. Jelikož v tomto termínu se koná ve Velkých Pavlovicích již vinobraní, scénku zarážení hory mají jako součást programu na vinobraní, ostatní obce toto mají jako samostatnou akci.

Vinobraní

Vinobraní se koná v různé formě skoro ve všech obcích mikroregionu. Je také vhodné zmínit, že ve všech obcích mikroregionu má menší či větší množství vinic mnoho rodin a vinobraní (myšleno sběr hroznů, ne kulturní akce) je jedním z častých rodinných setkání. Kulturní akce vinobraní je často pořádána jako menší jarmark se scénkami místních folklorních souborů, mužáckých sborů, vinařů a ochotníků, otevřenými sklepy a večerní zábavou.

Ve Velkých Pavlovicích je potom vinobraní již více medializováno. Koná se dva dny (pátek, sobota) a vystupují zde mimo již zmiňovaných místních souborů a jednotlivců i známé osobnosti z celé České republiky, avšak stále má toto vinobraní venkovskou, domácí atmosféru. V sobotním programu je zahrnut mimo jiné také tradiční jarmark, průvod (chasa nese během průvodu dva velké hrozny vyrobené z již posbíraných hroznů, viz příloha 9) a scénka zarážení hory. Samozřejmostí jsou otevřené sklepy. Naopak v Hustopečích se konají první víkend v říjnu místo vinobraní burčákové slavnosti. Burčákové slavnosti jsou také více medializovány, ale bohužel z prvotních domácích ročníků se slavnosti staly spíše akcí pro celou Českou republiku, v posledních letech s čím dál menší účastí místních občanů. Slavnosti se konají tři dny (čtvrtek, pátek, sobota). Čtvrtek patří místním mateřským a základním školám a hudebním skupinám z mikroregionu. Pátek je spojen s otevíráním mázhausů (místa, kde

se prodává burčák), divadlem a koncertem některé ze známých hudebních skupin z ČR. V sobotu se potom koná tradiční jarmark, průvod, zasedání burčákové unie a čtení artikulí. Po celou dobu slavností jsou otevřeny mázhausy a sklepy s burčákem, vínem a drobným občerstvením. Od roku 2013 pořádá burčákové slavnosti najatá externí firma, čímž si myslím, že domácí návštěvníci byli nejvíce odrazeni od účasti na této akci.

Ostatní kulturní akce pořádané v mikroregionu

Slavnosti mandloní a vína

Tyto slavnosti (viz příloha 10) pořádané v Hustopečích jsou poměrně nové a nejsou tedy lidovou tradicí, ale skýtají v sobě určitou část lidového rázu. Slavnosti jsou koncipovány jako řemeslný jarmark s folklorním programem, mandlovými specialitami a komentovanými vycházkami do mandloňových sadů. Místní restaurace mají připravené mandlové menu a v odpoledních hodinách jsou také otevřeny vinné sklepy v okolí. Slavnosti se konají vždy ve druhé polovině března, v době, kdy by měly kvést mandloně.

Stavění máje

Stavění máje (viz příloha 11) je dlouhou tradicí ve většině obcí mikroregionu. V některých obcích staví místní chasa májky zadaným, svobodným dívkám před dům, v jiných se staví jedna větší na viditelném místě v obci. Často je stavění máje doprovázeno májovou zábavou. Buď zábavou hned po postavení máje s hudební skupinou (např. Uherčice), jinde se konají krojované májové zábavy v průběhu května s dechovou hudbou (např. Velké Němčice, Křepice, Nikolčice). Celé stavění máje je vždy provázeno také lidovou písničkou (např. zpěv při nesení máje apod.) a popíjením vína.

Putování za burčákem

Putování za burčákem je pořádáno Dobrovolným svazkem obcí Modré Hory, takže jsou do této akce zapojeny obce Velké Pavlovice, Němčičky, Bořetice, Kobylí a Vrbice. Putování tvoří okruh pro cyklisty i pěší dlouhý 31 km, který vede přes všechny zmiňované obce. Po cestě jsou otevřeny vinné sklepy, kde je možnost ochutnávky burčáku, vína i drobné občerstvení. Akce se koná každoročně v první polovině září a v letošním roce se uskuteční již 9. ročník.

Výstava vín

Výstava vín nebo často používaný název košt vín se koná alespoň jednou ročně v každé obci na území mikroregionu Hustopečsko. Většinou se jedná o ochutnávku vín místních vinařů, případně vinařů z nejbližšího okolí. Nejčastěji se výstavy vín pořádají na jaře v období okolo Velikonoc. Dalším častým termínem jsou košty mladých vín v listopadu.

Vánoční jarmarky

Vánoční jarmarky se v různé formě konají po celý měsíc prosinec opět téměř ve všech obcích mikroregionu. Nejčastější formu je tradiční řemeslný jarmark s ručně vyráběnými výrobky většinou lidové tvorby (řezba, proutí, keramika) spolu s programem, kterého se účastní místní folklorní sdružení nebo pěvecké sbory. V některých obcích je jarmark spojen také s rozsvěcováním vánočního stromu.

6.6 Vinařství v mikroregionu

6.6.1 Historie vinařství mikroregionu Hustopečí

Vinařství na Hustopečsku má velmi dlouhou tradici. Nejstarší záznamy pochází již z poloviny 13. století. První zmínka o vinařství na tomto území je doložena z roku 1240, kdy daroval brněnský měšťan vinici v Hustopečích herburskému klášteru v Brně. Od 13. století do vinařství na moravském venkově vstupovali bohatí měšťané. Právě do vinohradů ukládali své finance, protože dobrá vinice mívala větší hodnotu než dům. V té době se zformovalo kdysi nejvýznamnější moravské vinařské středisko Hustopeče, největší ze tří hlavních středisek moravského vinařství a obchodu s moravskými víny – Hustopečí, Mikulova, Znojma. Rozlehlost katastru a množství viničních hor v okolí bylo předpokladem k tomu, aby tu vzniklo městské vinařství se všemi charakteristickými znaky vinařské samosprávy, jejímž základem byly svobodně držené vinice nejen hustopečskými měšťany.

Významnou kapitolu historie představuje feudální systém udělování horenského práva. Městský soud hustopečský byl způsobilým řešit záležitosti týkající se vinohradů, takže byl zároveň i soudem horenským. Hustopečské vinařství bylo zřejmě velmi významné, jelikož abatyše starobrněnského kláštera, k jehož majetku Hustopeče přináležely, ke konci roku 1362 potvrdila, že v záležitostech týkajících se vinařství

od horenského práva hustopečského není odvolání k jinému soudu. Toto bylo následně potvrzeno i císařem Karlem IV. Horenské právo obsahovalo i předpisy pořádkového a trestního řádu. Tvrdé tresty byly již za krádeže kolků z vinic – peněžní pokuta, nebo utěť ruky. Jediný případ popravu za krádež hroznů na Hustopečsku je znám z roku 1610 (Jan a Nezhodová, 2010).

Z roku 1588 pochází záznam o „cechu vino...“. Výnos vinic umožnil vytvoření organizace na ochranu vinařských zájmů. Během třicetileté války byl potom zaznamenán 90% úpadek vinařství a trvalo téměř jedno století, než bylo obnoveno na původní úroveň (hustopecko.net, 2016).

V 18. století platily Hustopeče za největší vinohradnickou obec na Moravě (Hustopečské pohledy, 2002). Avšak koncem 19. a začátkem 20. století došlo k prudkému poklesu pěstování révy vinné. Do konce roku 1924 zničily nové i již známé choroby téměř všechny vinohrady. K obnově výsadby vinic došlo po 1. světové válce. Vinařství na území mikroregionu Hustopečsko tak opět nabylo na významu (hustopece.cz, 2012). Poté, co se vinařství po první světové válce obnovilo na vysokou úroveň, začala druhá světová válka a počet vinic opět razantně poklesl (viz tabulka 3). Negativně působila na vývoj vinařství v padesátých letech 20. století vlastní přestavba společnosti a výměna obyvatelstva. O novou výsadbu a ošetřování vinic vlastníci půdy neměli zájem, a to se projevilo dalším poklesem výměry vinic. Léta 1950 – 1954 byla dobou stálého ústupu vinic. První větší zvýšení výměry vinohradů na celé Moravě se dostavilo až v roce 1963 (Zemek a Pazderka, 1991).

Tabulka 3: Výměry vinic v Hustopečích v letech 1617 – 2015

Rok	Výměra vinic (ha)
1617	989,00
1672	95,50
1768	732,00
1843	1 232,00
1900	578,00
1924	94,00
1925	97,50
1926	102,00
1937	1350,00
1947	84,17
1960	12,80
2007	285,00
2015	330,00

Zdroj: soukromá statistika pana Pavla Košuliče

Pro porovnání je vhodné uvést statistiku pro Českou republiku, bohužel však máme k dispozici data až od roku 1960 (viz příloha 12). I přesto z těchto statistických dat pro Českou republiku lze vyčíst, že mezi lety 1960 – 2007 je razantní rozdíl rozlohy vinic stejně jako na Hustopečsku. Mezi lety 2007 – 2015 lze v tabulce 3 vidět stálý růst výměry vinic v daném mikroregionu, avšak v rámci České republiky zůstávají výměry vinohradů relativně stejné, ne-li nižší.

6.6.2 Šlechtitelská stanice Velké Pavlovice

Díky lidem, kteří se vinařství věnují celý život a díky práci zaměstnanců Šlechtitelské stanice vinařské, jak uvádí publikace *Víno a vinařství mikroregionu Hustopečsko* (2007), jsou Velké Pavlovice nazývány kolébkou vinařství. Dlouhodobým šlechtěním zde vznikla spousta nových odrůd. Již v roce 1902 byla ve Velkých Pavlovicích zřízena Státní zemská réková školka s cílem povznesení a zvelebení vinic. Ve Velkých Pavlovicích byly vyšlechtěny známé odrůdy révy vinné: Pálava (kříženec Tramín a Müller Thurgau, povolena v roce 1977, odrůda na produkci bílých vín), Aurelius (kříženec Neuburské a Ryzlink rýnský, povolena v roce 1983, odrůda na produkci bílých vín), André (kříženec Frankovka a Svatovavřínecké, povolena v roce 1980, odrůda na produkci červených vín), Agni (kříženec Irsay Oliver a André, povolena v roce 2001, odrůda na produkci červených vín).

6.6.3 Současnost vinařství mikroregionu Hustopečsko

V dnešní době se na Hustopečsku zabývá vinařstvím, ať už aktivně (práce ve vinohradě, výroba vína) nebo pasivně (pouze popíjení vína), většina obyvatel. O významu vinařství na tomto území svědčí i fakt, že 15 obcí z mikroregionu je zařazeno do první stovky největších vinařských obcí ČR.

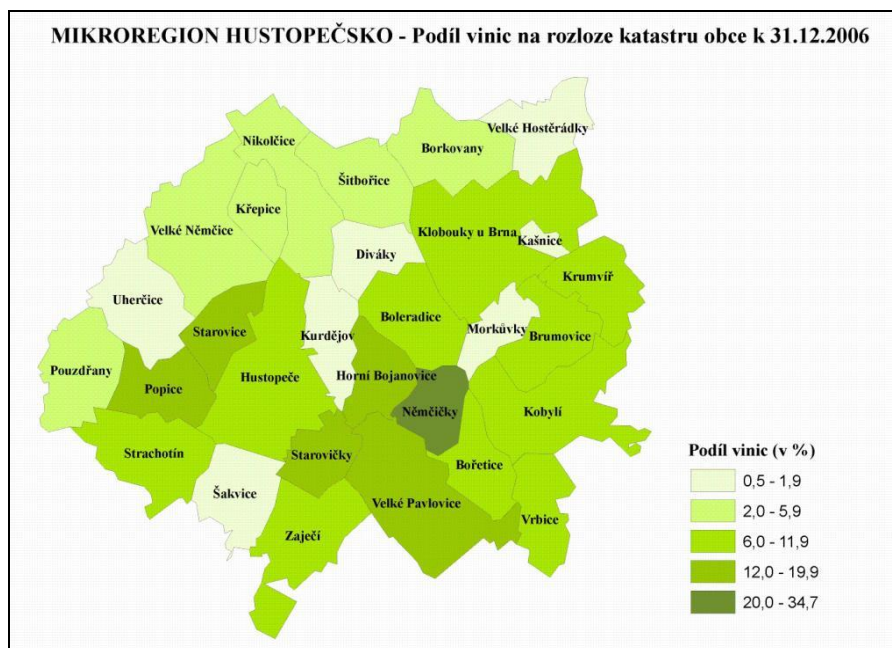
Většina území Hustopečska náleží do podoblasti Velkopavlovické. Pouze 3 obce na jihozápadní hranici mikroregionu – Pouzdřany, Popice a Strachotín spadají do podoblasti Mikulovské. Podloží centrální části Velkopavlovické oblasti je složeno převážně z vápenitých jíílů, pískovců a slepenců, což je vhodné pro pěstování modrých odrůd (viz příloha 13). Velkopavlovická vinařská podoblast má 75 vinařských obcí, 7 627 pěstitelů s výměrou 5 068,3 ha registrovaných vinic, která ji řadí na první místo mezi čtyřmi podoblastmi vinařské oblasti Morava. K hlavním centřům vinařství v mikroregionu Hustopečsko patří města Hustopeče a Velké Pavlovice. V tabulce 4 jsou

zaznamenány rozlohy vinic v jednotlivých obcích, v průměru tvoří vinice v mikroregionu 10 % území. Na obrázku 6 vidíme procentní podíl vinic na rozloze katastru jednotlivých obcí ke konci roku 2006. Z obrázku lze vyčíst, že největší podíl vinic na rozloze obce má obec Němčičky, po ní Popice, Starovice, Velké Pavlovice, Horní Bojanovice a Starovičky.

Tabulka 4: Výměry vinic na Hustopečsku k 31. 12. 2014 (zdroj: vlastní úprava, data: czso.cz)

Obec	Rozloha (ha)	Výměra vinic v ha
Boleradice	1 211,5	90
Borkovany	1 394,3	80
Bořetice	910,4	105
Brumovice	1 050,5	80
Diváky	848,6	13
Horní Bojanovice	836,9	126
Hustopeče	2 460,9	274
Kašnice	155,8	3
Klobouky u Brna	3 127,0	226
Kobylí	2 104,5	311
Krumvíř	1 014,1	65
Křepice	671,9	23
Kurdějov	926,0	20
Morkůvky	675,4	8
Němčičky	773,6	202
Nikolčice	1 607,1	55
Popice	999,2	189
Pouzdrány	1 359,6	53
Starovice	819,2	111
Starovičky	858,1	130
Strachotín	1 420,2	123
Šakvice	1 183,0	20
Šitbořice	1 225,1	33
Uherčice	1 359,9	19
Velké Hostěrádky	1 057,7	5
Velké Němčice	2 197,3	54
Velké Pavlovice	2 324,6	363
Vrbice	938,4	115
Zaječí	1 586,2	193
Celkem	37 097,0	3 089

Zdroj: vlastní úprava, data: czso.cz

Obrázek 6: Podíl vinic na rozloze obcí v mikroregionu Hustopečsko
(zdroj: Strategie rozvoje mikroregionu Hustopečsko, 2007)

Výsadba modrých odrůd vhodných pro pěstování na tomto území, jak již bylo uvedeno výše, se nejvíce rozšířila kolem Hustopečí, Velkých Pavlovic, Bořetic a Kobylí. Tato oblast je srdcem červených vín na Moravě, modré odrůdy zde dominují. Tradičně se tu pěstovalo hlavně Rulandské modré, Frankovka a později Modrý Portugal. Teprve v polovině 20. století přibylo ve větší míře Svatovavřínecké, Zweigeltrebe a André.

Bílá vína pocházející z viničních tratí mikroregionu Hustopečsko jsou charakteristická a nezaměnitelná svou jemnou lipovou vůní, jako např. Veltlínské zelené, jehož kvalitu velmi kladně ovlivňuje jižní poloha zdejších viničních svahů. Výbornou pověstí je také známá odrůda Tramín červený z Hustopečí, Velkých Pavlovic a Němčiček. Výše položené exponované svahy se využívají pro odrůdu Müller Thurgau, jejíž vína jsou vítanou komponentou do směsi různých známkových vín, podobně jako Ryzlink vlašský z této oblasti (Vino a vinařství mikroregionu Hustopečsko, 2007).

V roce 2000 byla založena Spolková republika Kraví hora (katastrální území obce Bořetice), která je spolkovou republikou vinařů na Kravích horách. Tato Republika má svou vládu v čele s prezidentem, ústavu, znak, prapor i měnu. Území Republiky tvoří tři celky - Hliníky, Kraví hora a Zahraničí (proto spolková republika). Vznikla, aby pomohla zviditelnit a podpořit výroby místních vinařů. Republika je svrchovaný jednoduchý demokratický stát, založený na úctě k právu a svobodám člověka. Navázala

též kontakty se sousedními zeměmi, např. s Valašským královstvím. Toto recesistické uskupení je velmi dobrým článkem na podporu vinařů a vinařství v mikroregionu Hustopečsko (Strategie rozvoje mikroregionu Hustopečsko, 2007).

V Hustopečích od roku 2003 funguje také stálá vinařská expozice (viz příloha 14). Expozice se nachází v renovovaných sklepních prostorech historického renesančního Domu U Synků v centru města na náměstí. Část sklepů je využita jako vinařské muzeum, které poukazuje na historii vinařství na Hustopečsku. Ve druhé části jsou vybudovány kóje na lahvové víno, ve kterých vystavují svá vína registrovaní vinaři velkopavlovické oblasti a Hustopečska. Stálá vinařská expozice také nabízí degustační programy a prodej vína (hustopecko.net, 2016).

V obci Kobylí funguje nevelké muzeum, které se snaží zachovat doklady o životě dřívějších pokolení v obci. V tomto muzeu lze shlédnout kroje, stylově upravenou selskou kuchyň či malou vinařskou expozici s prodejní vinotékou vín místních vinařů. Obec Vrbice je zase známá jejími vinnými sklepy, které jsou v obci umístěny ve dvou lokalitách. Starší kolonie Na sklepech tvoří dvě spodní patra vinařských staveb v obci a vznikla v druhé polovině 17. století, dnes je součástí vesnické zástavby. Většinou jde o kamenná patrová stavení se zapuštěnými lisovnicemi a dlouhými klenutými sklepy. Znamější lokalitou jsou vinné sklepy Stráž. Místní zvláštností jsou gotické lomené oblouky (Strategie rozvoje mikroregionu Hustopečsko, 2007).

6.6.4 Vinaři v obcích mikroregionu Hustopečí

V každé obci se nachází několik menších nebo středních rodinných vinařství. Často je vinařství vinařům i povoláním a kromě samotného pěstování révy vinné a produkce vína disponují většinou doplňkovými službami jako ubytování, posezení ve sklepě, řízené degustace atd. V mikroregionu kromě těchto malých podnikatelů žije i mnoho vinařů, kteří vinařství mají jen jako volnočasovou aktivitu a víno vyrábí pouze pro svou potřebu. V mnoha obcích mikroregionu se vinaři také sdružují do spolků. Kromě těchto menších vinařství existuje v mikroregionu i několik málo velkých vinařských firem.

Vinaři se zapojují do většiny akcí pořádaných obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, pokud je jim to umožněno. Spolky vinařů nebo i samotní vinaři také pořádají různé společenské akce (např. košty, otevřené sklepy, plesy a další). Velmi častým a oblíbeným se v posledních letech stává posezení ve sklepě, kdy návštěvníci využijí

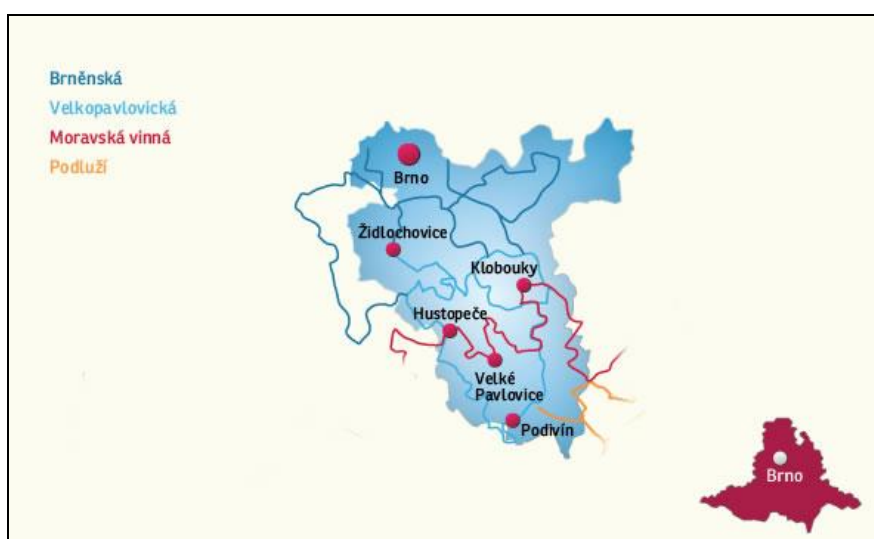
návštěvu sklepa, ať už v rámci jejich dovolené v daném místě, jednodenní či dvoudenní návštěvy památek nebo přírody, anebo přijíždí pouze za účelem posezení ve vinném sklepě. Možnosti posezení ve sklepě občas využívají i místní občané zejména k rodinným oslavám.

6.6.5 Vinařské stezky v mikroregionu Hustopečí

Z Moravských vinařských stezek vede mikroregionem Hustopečsko páteřní Moravská vinná stezka a Velkopavlovická vinařská stezka. Na tomto území se však nachází také místní cykloturistické trasy a obecní vinařská stezka. Tato podkapitola je vypracována z informací z internetových stránek hustopecko.net (2016), modrehory.cz (2016) a stezky.cz (2016).

Moravská vinná stezka

Od západu na východ prochází oblastí páteřní Moravská vinná stezka (viz obrázek 7). V rámci zkoumaného území protíná obce Strachotín, Pouzdřany, Popice, Hustopeče, Velké Pavlovice, Horní Bojanovice, Němčičky, Bořetice, Vrbice, Kobylí, Brumovice, Morkůvky, Klobouky u Brna, Kašnice a Krumvíř.

Obrázek 7: Moravské vinařské stezky Velkopavlovicko (zdroj: stezky.cz, 2016)

Velkopavlovická vinařská stezka

Velkopavlovická vinařská stezka je dlouhá 109 km. Nejnižší bod (160 m n. m.) je v Rakvicích (mimo mikroregion) a nejvyšší (380 m n. m.) nad Nikolčicemi. Trať se klikatí zvlněnou krajinou a na několika místech mívá řady malých sklepů. Stezka vede obcemi Hustopeče, Šakvice, Zaječí, Vrbice, Kobylí, Brumovice, Bohumilice (Klobouky

u Brna), Velké Hostěrádky, Borkovany, Šitbořice, Nikolčice, Křepice, Velké Němčice, Uherčice, Starovice a dalšími mimo mikroregion Hustopečsko. Velkopavlovická trasa je značena žlutými kovovými tabulkami s modrým logem vinařské stezky.

Cykloturistická trasa „Krajem André“

Cyklostezka navazuje na Moravské vinařské stezky a měří zhruba 40 km. Návštěvníci se zde seznámí s krásami vinorodé jižní Moravy. Povrch cyklostezky je různorodý (polní i asfaltové silnice). Stezka je značená žlutými cyklistickými značkami s černým logem. Trasa dostala jméno podle odrůdy červeného vína, která spojuje pět obcí, které se podílí na tomto společném projektu. Na trase, po které stezka vede (Hustopeče, Starovičky, Velké Pavlovice, Vrbice, Kobylí, Bořetice, Němčičky, Horní Bojanovice a Kurdějov), se nachází celá řada vinohradů, kde se odrůda André s velkým úspěchem pěstuje. A jak už bylo zmíněno dříve, má zde i svůj původ.

Cyklostezka Modré Hory

Stezka dlouhá 31 km prochází obcemi Velké Pavlovice, Němčičky, Bořetice, Kobylí a Vrbice. Trasa je ideální pro rodinné výlety, ale součástí je i několik atraktivních terénních úseků pro náročnější cyklisty. Okruh Modré hory nabízí pro turisty vinařskou krajinou s nádhernými výhledy do okolí, rozhledny Bořetice a Velké Pavlovice i možnosti napojení na místní vinařskou stezku v Němčičkách.

Vinicemi a sady jižní Moravy

Celková délka trasy měří 120 km a z 90 % vede po zpevněných komunikacích. Trasa vede vinařskými podoblastmi Velkopavlovickou a Mikulovskou. Tato stezka vede v mikroregionu pouze obcí Uherčice.

Obecní vinařská cesta obce Němčičky

Tato místní trasa je dlouhá 8 km a její náročnost je spíše vyšší. Návštěvníky seznamuje díky čtyř informačním panelům s historií vinařství a současným stavem výsadby révy vinné v katastru obce Němčičky. Stezka přímo navazuje na Moravskou vinnou stezku.

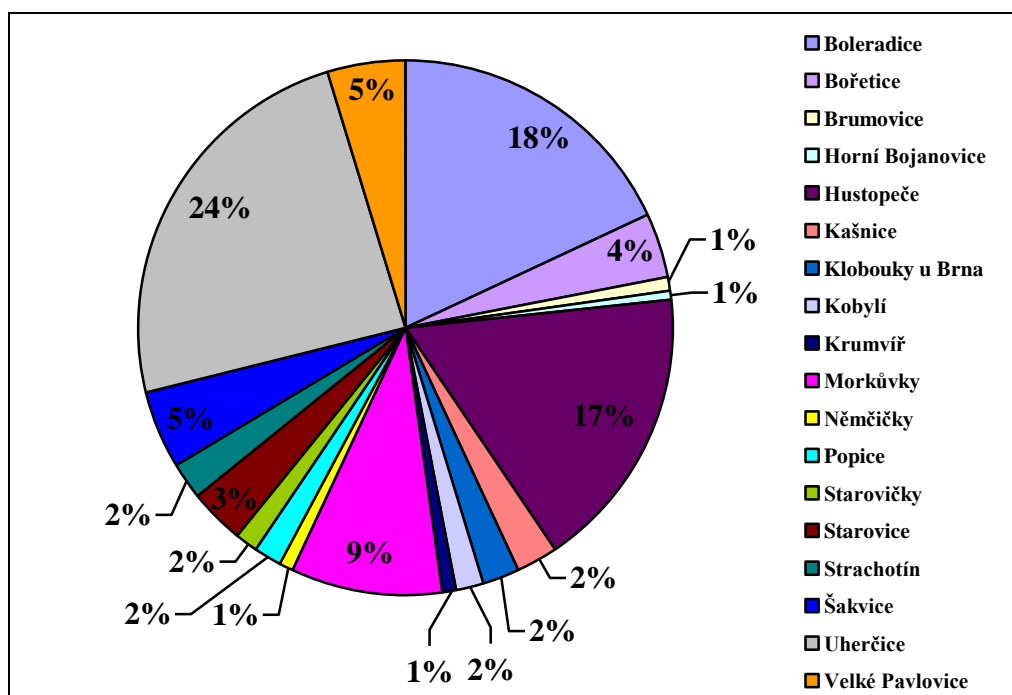
7 VÝSLEDKY A DISKUZE

7.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření určeného občanům mikroregionu Hustopečsko

Dotazníkového šetření (viz příloha 15) se zúčastnilo 128 respondentů z 18 obcí mikroregionu. Dotazník obsahující celkem 13 otázek (z toho čtyři otázky segmentační) byl koncipován tak, aby bylo možné zobecnit význam vinařství na rozvoj mikroregionu a také zjistit, jaký mají zájem občané o dění v obcích a zda se na rozvoji také aktivně podílí.

1) Ve které obci mikroregionu žijete?

Dotazníkového šetření se nezúčastnili obyvatelé z obcí Borkovany, Diváky, Křepice, Kurdějov, Nikolčice, Pouzdřany, Šitbořice, Velké Hostěrádky, Velké Němčice, Vrbice a Zaječí, i přes to, že měli možnost dotazník vyplnit. Poměr respondentů z ostatních obcí mikroregionu viz graf 1.

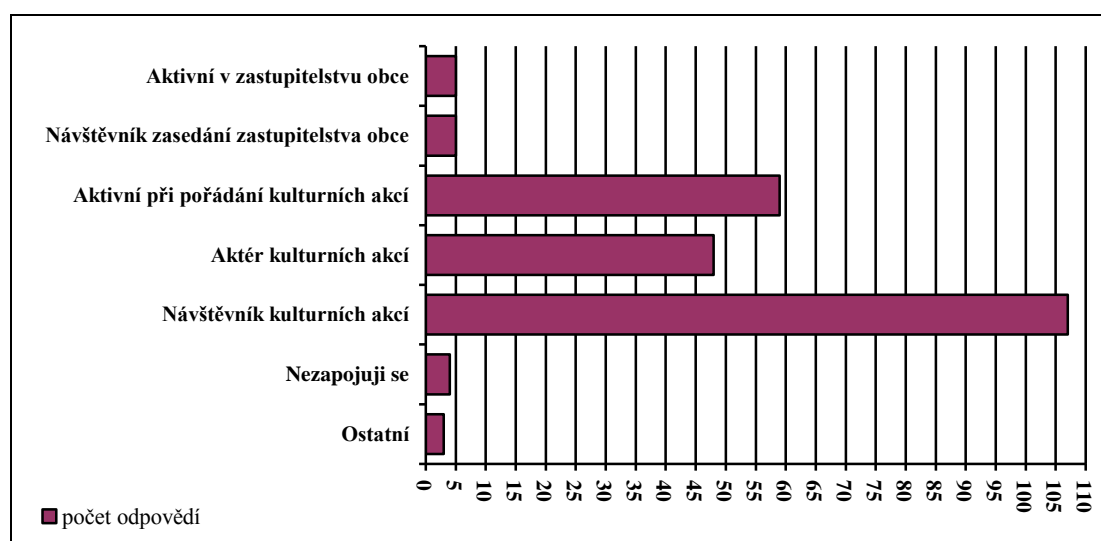
Graf 1: Procentuální vyhodnocení počtu respondentů z jednotlivých obcí (zdroj: vlastní zpracování)

2) Jakým způsobem se zapojujete do dění v obci?

U této otázky bylo možno označit více odpovědí (viz graf 2). Z celkového počtu respondentů je aktivní v zastupitelstvu pět osob a stejný počet zasedání zastupitelstva navštěvuje. Jako pozitivum vidím, že skoro polovina respondentů uvedla, že se aktivně

podílí na kulturních akcích, ať už jako pořadatel nebo alespoň při přípravě vypomáhá. Necelých padesát osob se kulturních akcí účastní jako vystupující nebo zde mají svůj prodejní stánek. Celých 84 % respondentů navštěvuje kulturní akce v obci, což svědčí o jejich zájmu o dění v obci a podpory místní kultury a posilují tak rozvoj obce. Pokud by akce lidé nenavštěvovali, akce by upadaly (úrovni, velikostí atd.) a dříve či později by byly zrušeny. Zájmem je samozřejmě nejen udržovat nebo rozšiřovat nabídku vyžití pro občany, ale také nějaký finanční zisk. Z vlastní zkušenosti vím, že mnoho akcí vychází v rámci financí bez výtěžku (náklady = příjmy), ale pokud jsou tyto akce známé a vyhledávané i okolím, jsou velmi dobrým článkem příjmů do obecního rozpočtu. Někteří se aktivně zapojují také tím, že fotí amatérské fotografie obce a kulturních akcí a poté je poskytují občanům a obcím. Pouze 3 % respondentů uvedla, že se do dění v obci vůbec nezapojují. Což je dle mého názoru velmi dobrá bilance.

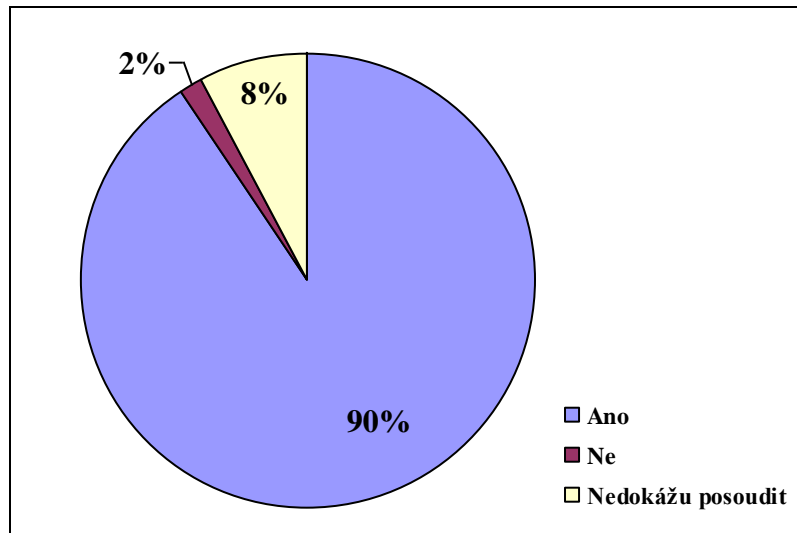
Obecně lze říci, že občané mikroregionu Hustopečsko se snaží zapojovat do dění v obci a mají o toto relativně velký zájem a tím pomáhají obec rozvíjet k lepšímu.

Graf 2: Zapojování občanů do dění v obci (zdroj: vlastní zpracování)

3) Myslíte si, že se Vaše obec v posledních letech rozvíjí k lepšímu?

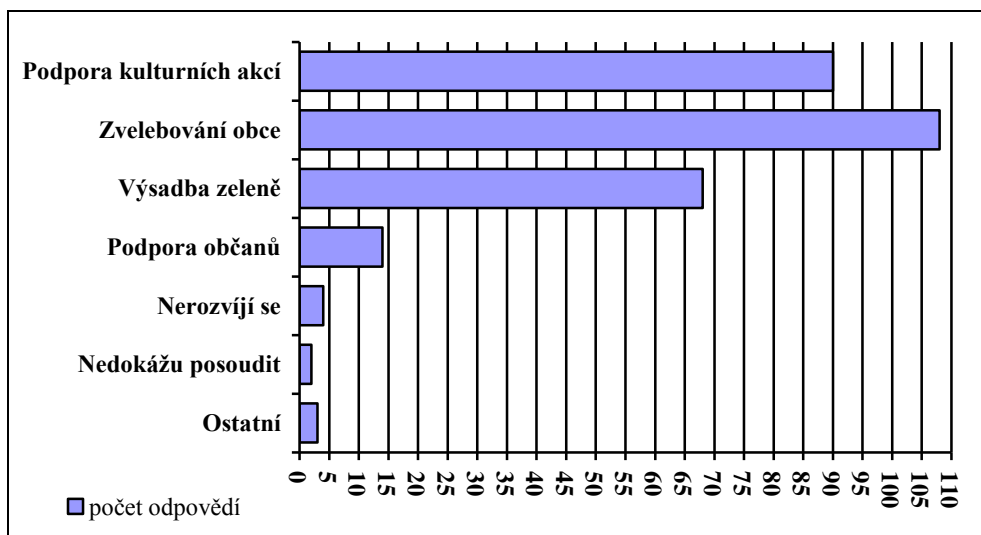
Sto šestnáct respondentů je přesvědčeno o tom, že se jejich obec rozvíjí k lepšímu. Pouze dva lidé v obci žádný rozvoj nezaznamenávají a deset respondentů toto nedokáží posoudit. Možností, proč nedokáží posoudit, zda se obec rozvíjí, je, že v obci bydlí teprve krátkou dobu a nemají o tomto zatím přehled nebo se o to nezajímají. Grafické zpracování výsledků viz graf 3.

Graf 3: Rozvíjí se obec k lepšímu? (zdroj: vlastní zpracování)

4) Jak se Vaše obec rozvíjí k lepšímu?

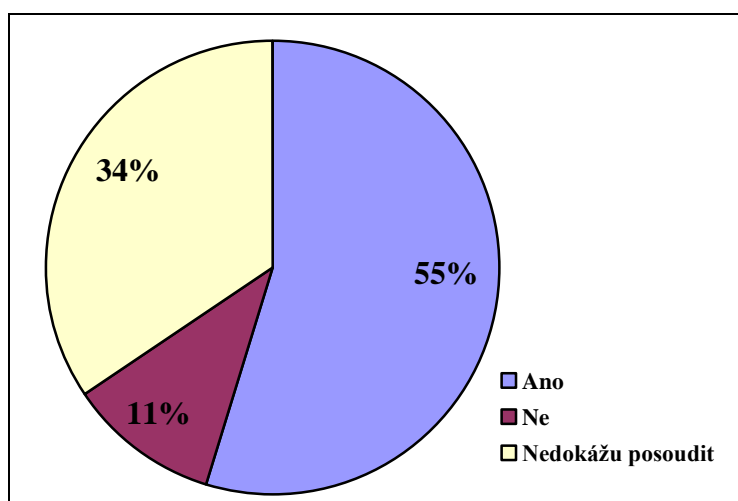
U této otázky bylo opět možno zvolit více odpovědí (viz graf 4). Nejčastější rozvojovou aktivitou v obci je dle dotázaných zvelebování obce formou výstavby nových chodníků, výstavby hřišť a dalšího. Tuto odpověď označilo 86 % respondentů. Podporu kultury a lepší kulturní vyžití pro občany označilo 71 % osob, což určitě také souvisí s návštěvností kulturních akcí. Pokud zastupitelé obcí vidí, že lidé mají zájem navštěvovat pořádané akce, více je podporují, než když o ně lidé nebudou mít zájem a jejich podpora a snaha o vytvoření něčeho nového bude zbytečná. Jako pozitivum posuzuje 54 % respondentů výsadbu zeleně v obci. Výsadba zeleně je určitě jednou ze složek, která vylepšuje vzhled obce, a občané se díky tomu cítí v obci lépe. Jedenáct procent respondentů si také myslí, že jejich obec podporuje občany výhodami pro rodiny s dětmi nebo důchodce (například menší poplatky za odpad). Z ostatních odpovědí k rozvoji obce se objevilo vybudování kanalizace a sběrného dvora, prevence kriminality a bezpečnostní opatření. Pouze dva lidé rozvoj obce nedokáží posoudit, což souvisí s předchozí otázkou a tím, že se o toto téma buď nezajímají, nebo v obci bydlí pouze krátce. Objevila se také odpověď, že se obec nerozvíjí, to si myslí 3 % respondentů.

Graf 4: Jak se obec rozvíjí? (zdroj: vlastní zpracování)

5) Podporuje Vaše obec vinaře? (zejména rodinná vinařství)

Tato otázka mohla být pro mnohé občany relativně složitá. Samozřejmě všichni se o toto téma nezajímají a nemají ponětí o tom, koho obec podporuje. To vysvětluje, že 34 % respondentů uvedlo, že nedokáží posoudit, zda obec vinaře podporuje. Jako velké pozitivum vidím, že 70 % odpovídajících si myslí, že vinaři jsou v obcích podporováni. Že obec vinaře nepodporuje, uvedlo 11 % respondentů. Grafické procentuální vyhodnocení otázky viz graf 5.

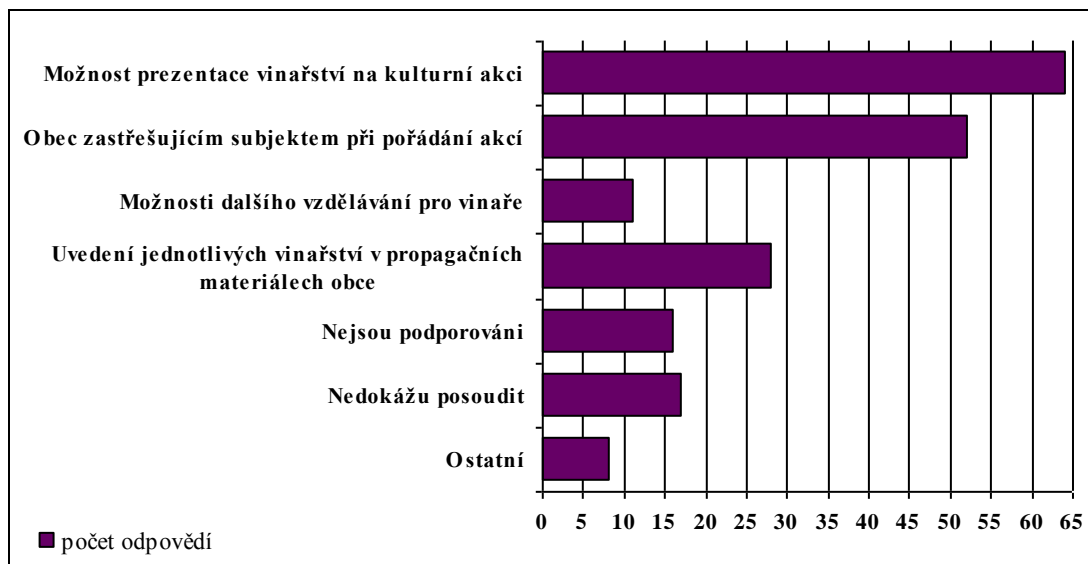

Graf 5: Podpora vinařů (zdroj: vlastní zpracování)

6) Jakým způsobem jsou vinaři ve Vaší obci podporováni? (více odpovědí)

Tato otázka souvisí s otázkou předchozí. I přestože v předchozí otázce nedokázalo posoudit 44 respondentů, zda obec vinaře podporuje, zde tato odpověď byla uvedena pouze 17krát a často se u odpovědi ostatní (označeno 8krát) objevovalo nevím. Podobná kolize je zde i u odpovědi, že vinaři podporováni nejsou, kdy v této otázce byla

odpověď označena 16krát a v předchozí otázce 14krát. Podle respondentů mají vinaři nejčastěji možnost prezentace na kulturních akcích. Často také obec je zastřešujícím subjektem na akcích vinařů, například bezplatně zapůjčuje prostory, obecní majetek a další (viz graf 6).

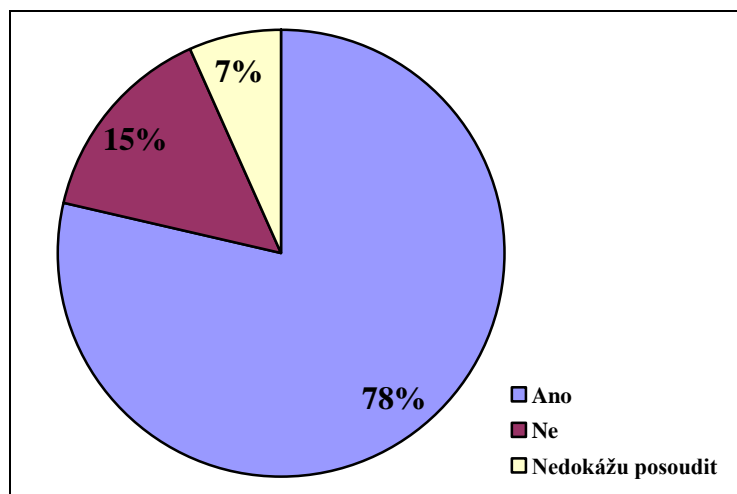

Graf 6: Způsob podpory vinařů (zdroj: vlastní zpracování)

7) Myslíte si, že se vinařství ve Vaší obci v posledních letech rozvíjí (vysazování nových vinic, více aktivních malovinařů, zapojení se vinařů do dění v obci...)?

Nejčastěji zaznamenanou odpovědí bylo, že vinařství se v obci rozvíjí, takto odpovědělo 84 respondentů. Opačný názor, že se vinařství v obci nerozvíjí, mělo 16 respondentů a 7 respondentů toto nedokázalo posoudit (viz graf 7).

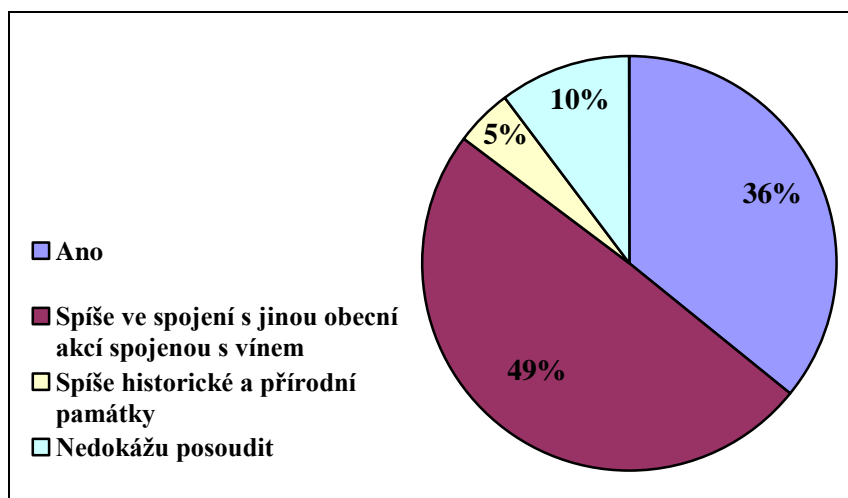
Obecně lze tedy říci, že dotazníkové šetření ukázalo, že vinařství v mikroregionu je tradicí a stále se rozvíjí.

Graf 7: Rozvíjí se vinařství v obci? (zdroj: vlastní zpracování)

8) Myslíte si, že vinné sklepy a s nimi spojené vinařství jsou pro turisty takovým lákadlem, aby jen kvůli nim navštívili vaši obec?

Necelá polovina respondentů si myslí, že návštěvníci navštěvují vinné sklepy spíše, pokud je s nimi spojená nějaká jiná vinařská akce (například vinobraní, masopust a další). Čtyřicet šest dotázaných odpovědělo, že vinné sklepy jsou pro návštěvníky takovým lákadlem, že jsou ochotní sem dojet jen kvůli posezení v takovémto sklepě. Z vlastní zkušenosti vím, že je to pravda a někteří návštěvníci jsou ochotni absolvovat například dvouhodinovou cestu jen proto, aby pár hodin poseděli ve vinném sklepě a pak zase odjeli domů. Takové skupiny čítají většinou okolo 40 osob, tak aby zaplnili kapacitu autobusu. Odhaduji, že zhruba polovina návštěvníků jezdí do mikroregionu opravdu jen kvůli vinným sklepům. Někteří přijedou posedět do vinného sklepa, v daném místě přespí a druhý den (nebo již v den příjezdu) navštíví nějakou místní atraktivitu. Šest respondentů uvedlo, že lidé navštěvují tento mikroregion jen kvůli přírodním a historickým památkám. Podle mého názoru je těchto turistů pouze minimální část, a to zejména rodiny s dětmi. Na území mikroregionu jsou samozřejmě historické a přírodní památky, avšak hodně je stává do pozadí památka UNESCO - Lednicko-valtický areál. Primárním cílem turistů při návštěvě mikroregionu nejsou tedy kulturně-historické památky, ale lidé si do obcí mikroregionu přijedou spíše posedět do vinného sklepa nebo navštívit nějakou tradiční kulturní akci, která je většinou také spojena s vinařstvím a folklorem a z historických památek navštíví potom známý Lednicko-valtický areál nebo město Mikulov, které se nachází mimo zkoumané území. Grafické zpracování otázky viz graf 8.

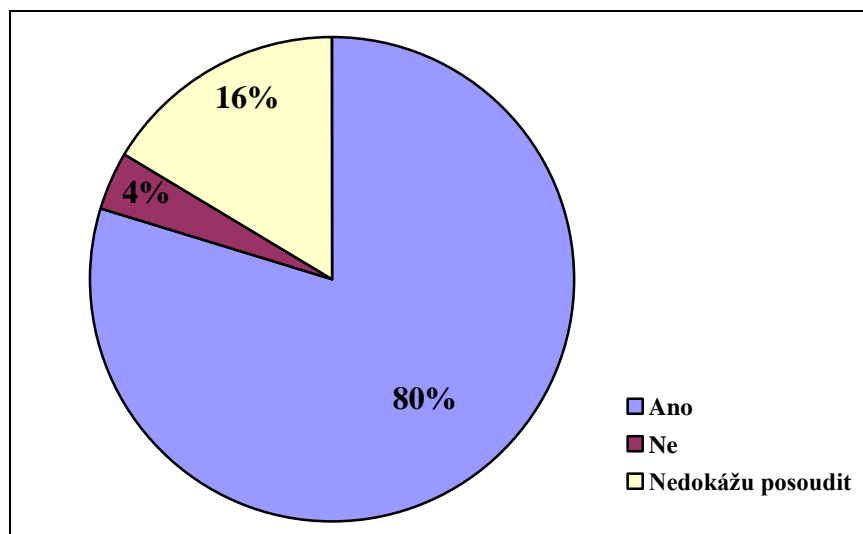
Graf 8: Návštěva obcí na základě vinařství (zdroj: vlastní zpracování)

9) Posuzujete vinařství jako dobrý článek v rozvoji obce a tím i zvyšování příjmů pro obec (díky zvýšení cestovního ruchu, pořádání více kulturních akcí...)?

Tato otázka úzce souvisí s otázkou předchozí. Tím, že se lidé přijedou do mikroregionu pobavit na nějakou kulturní akci, navštíví vinný sklep, zvyšují cestovní ruch na daném území. Často také toto místo doporučí svým známým, případně je při další návštěvě vezmou s sebou. Příjezdem a chováním návštěvníků se zvyšují příjmy do obecní (městské) pokladny a ty mohou být použity pro zvelebování obce, další podporu vinařství a tím celkový rozvoj obcí.

I vzhledem k odpovědím na minulou otázku je celkem zřejmé, že 102 respondentů si myslí, že vinařství je dobrým článkem pro rozvoj obce. Pět osob s tímto nesouhlasí a 21 lidí vliv vinařství na rozvoj obce nedokáže posoudit (viz graf 9).

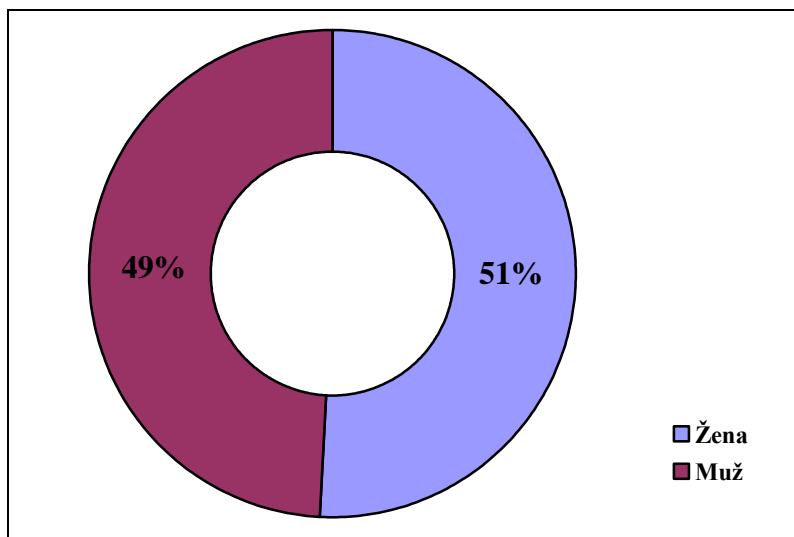
Obecně lze říci, že vinařství je opravdu dobrým článkem v rozvoji obce, ať už tím, že je to stále udržované tradiční zemědělství nebo tím, že díky vinařství do mikroregionu přijíždí mnoho návštěvníků z celé České republiky, ale i ze zahraničí.

Graf 9: Vinařství jako článek v rozvoji obce (zdroj: vlastní zpracování)

10) Pohlaví

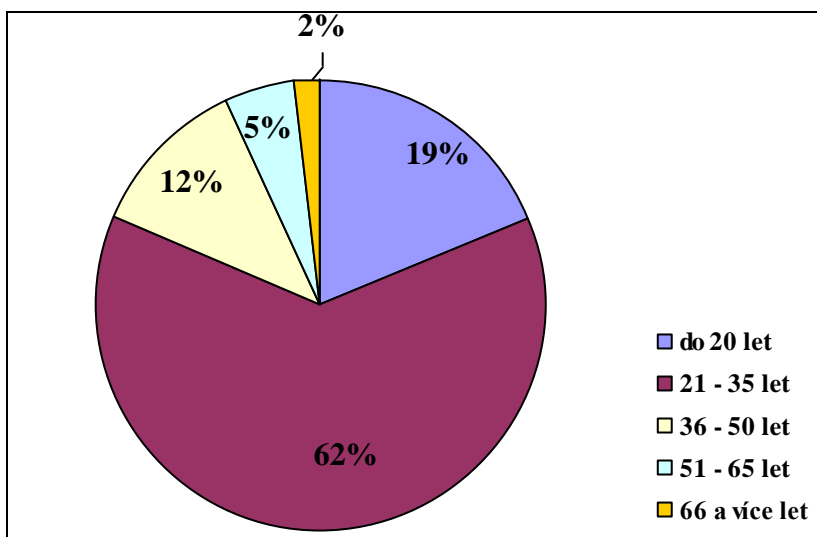
Na dotazník odpověděla z celkového počtu respondentů zhruba polovina mužů a polovina žen (viz graf 10).

Graf 10: Pohlaví (zdroj: vlastní zpracování)

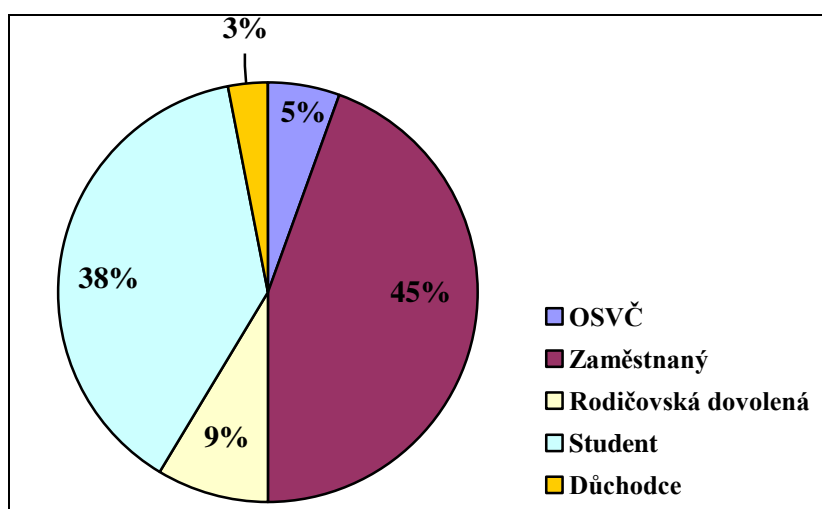
11) Věk

Dotazníkového šetření se zúčastnili občané všech věkových kategorií, nejvíce převažovali lidé ve věku 21 – 35 let (viz graf 11).

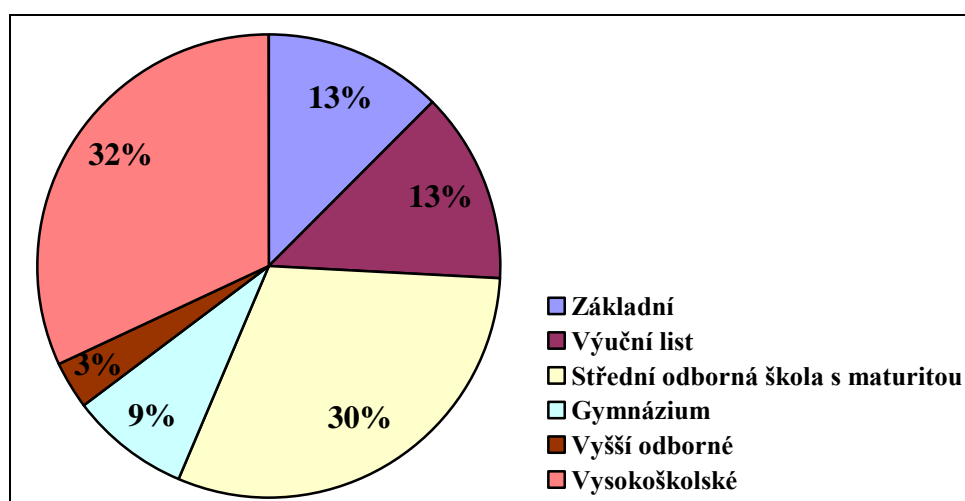
Graf 11: Věkové složení respondentů (zdroj: vlastní zpracování)

12) Převažující ekonomické zařazení (viz graf 12)

Graf 12: Převažující ekonomické zařazení (zdroj: vlastní zpracování)

13) Nejvyšší dosažené vzdělání (viz graf 13)

Graf 13: Nejvyšší dosažené vzdělání (zdroj: vlastní zpracování)

7.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření určeného pro zástupce obcí mikroregionu Hustopečsko

Dotazníkové šetření pro starosty a starostky obcí mikroregionu Hustopečsko (viz příloha 16) bylo koncipováno tak, aby bylo podobné dotazníkovému šetření pro občany a bylo možné odpovědi obyvatel i zástupců obcí mikroregionu po vyhodnocení porovnat. Otázky byly samozřejmě zaměřeny přímo na to, že budou odpovídat zástupci obcí mikroregionu. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 18 starostů obcí z oslovených 29, což je zhruba 62% úspěšnost (viz tabulka 5). Díky nadpoloviční

většině navrácených dotazníků si myslím, že výsledky mají dobrou obecnou vypovídající hodnotu pro celé zkoumané území.

Dotazníkové šetření jsem zvolila zejména kvůli návratnosti odpovědí a také většímu množství obcí spadajících do mikroregionu. Kdybych chtěla uspořádat rozhovory se všemi starosty obcí, nedosáhla bych takového množství respondentů, jelikož mnoho těchto zástupců obcí je často velmi zaneprázdněných a bylo by to pro ně časově náročné.

Cílem dotazníkového šetření pro starosty bylo zjistit, jaká je spolupráce obcí mikroregionu, zda se jejich občané zapojují do dění v obci a jak probíhá podpora místních vinařů.

1) Kterou obec mikroregionu zastupujete?

Tabulka 5: Obce zúčastněné dotazníkového šetření

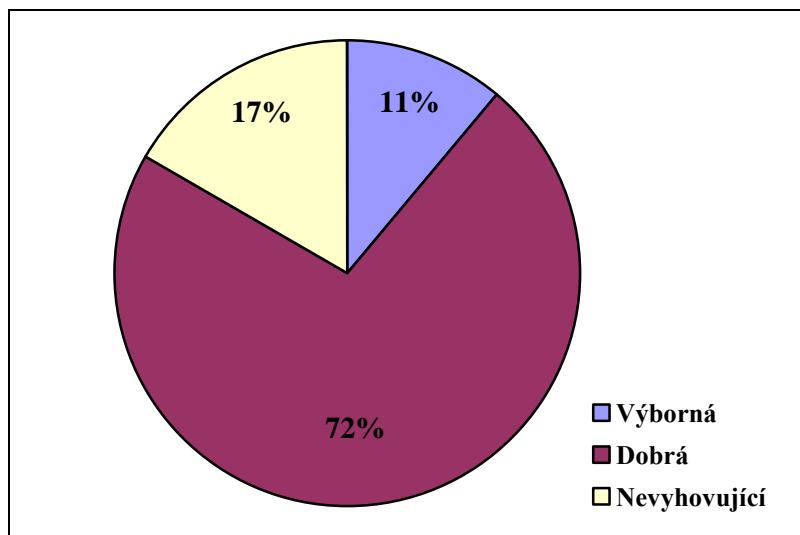
Zúčastněné obce dotazníkového šetření	Nezúčastněné obce dotazníkového šetření
Boleradice	Horní Bojanovice
Borkovany	Kobylí
Bořetice	Křepice
Brumovice	Kurdějov
Diváky	Krumvíř
Hustopeče	Nikolčice
Kašnice	Strachotín
Klobouky u Brna	Šakvice
Morkůvky	Šitbořice
Němčičky	Uherčice
Popice	Zaječí
Pouzďřany	
Starovice	
Starovičky	
Velké Hostěrádky	
Velké Němčice	
Velké Pavlovice	
Vrbice	

Zdroj: vlastní zpracování

2) Jak hodnotíte spolupráci v Mikroregionu Hustopečsko?

Pouze zástupci dvou obcí hodnotí spolupráci dobrovolného svazku obcí jako výbornou, kdy je vše na výborné úrovni a nic by neměnili. Většina potom hodnotí spolupráci jako dobrou, ale myslí si, že je co zlepšovat. Bylo také uvedeno, že spolupráce je bezesporu velkým přínosem v projednávaných odvětvích. Zástupcům tří obcí se spolupráce zdá nevyhovující (viz graf 14).

Obecně lze tedy říci, že spolupráce mezi obcemi dobrovolného svazku obcí Hustopečsko je dobrá, ale má určité mezery, které by bylo vhodné zlepšit. Bohužel z dotazníků nebylo možné zjistit, co by chtěli zástupci obcí zlepšit. Na to by bylo vhodné využít přímých rozhovorů.

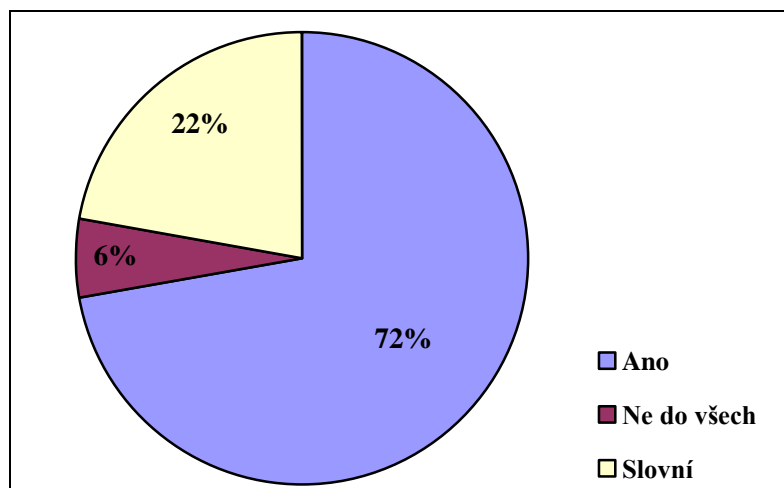

Graf 14: Spolupráce v mikroregionu (zdroj: vlastní zpracování)

3) Je vám jako obci umožněno zapojovat se do všech akcí Mikroregionu Hustopečsko?

Zhruba 72 % dotázaných odpovědělo, že jejich obce mají možnost se zapojit do všech akcí, které DSO Mikroregion Hustopečsko pořádá. Čtyři respondenti u této otázky využili možnost vlastního komentáře a z odpovědí vyplývá, že možnost zapojit se mají, ale ne vždy jsou pořádané akce pro jejich obec vhodné, proto této možnosti často nevyužívají (viz graf 15). Pouze jeden respondent uvedl, že obec se nemá možnost zapojit se do všech akcí pořádaných DSO, ale myslím si vzhledem k ostatním odpovědím, že tato obec pouze tuto možnost plně nevyužívá.

Dle uvedených odpovědí lze tedy usoudit, že obce mají možnost se zapojovat do všech akcí pořádaných dobrovolným svazkem obcí Mikroregion Hustopečsko, avšak i z logiky věci nemohou všech možností využít a zapojují se jen do těch akcí, které jsou pro obec vhodné a případně i přínosné.

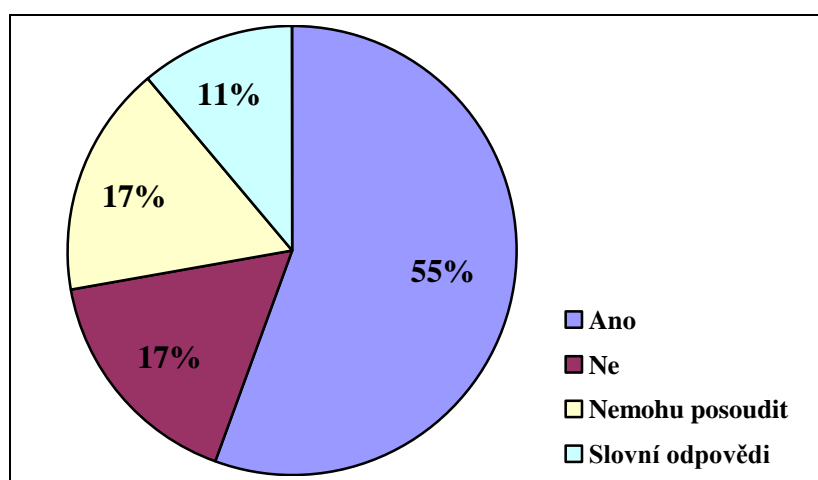

Graf 15: Může se obec zapojovat do všech akcí mikroregionu? (zdroj: vlastní zpracování)

4) Myslíte si, že díky členství v DSO se vaše obec lépe rozvíjí?

Více než polovina zástupců obcí si myslí, že díky členství v dobrovolném svazku obcí Hustopečsko má jejich obec možnost se více rozvíjet. Jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, má na to určitě i vliv větší možnosti získání finančních prostředků na zvelebení obcí a propagaci. Tři respondenti si potom myslí, že členství v DSO nemá žádný vliv na rozvoj obce. Dva zástupci obcí využili možnosti slovní odpovědi a v jednom případě si myslí, že v této oblasti má Hustopečsko velké rezervy. Naopak druhá odpověď poukazuje na to, že pozitivem je vzájemná informovanost zástupců obcí a řešení společných problémů (viz graf 16).

Z odpovědí vyplynulo, že sdružení v DSO má své výhody a obecně pomáhá obcím se lépe rozvíjet, zejména s ohledem na lepší možnosti získání finančních příspěvků. Také příležitosti propagace je zde více a též zlepšení kulturního života v obci díky možnosti zapojit se do akcí jiných než pouze obecních.

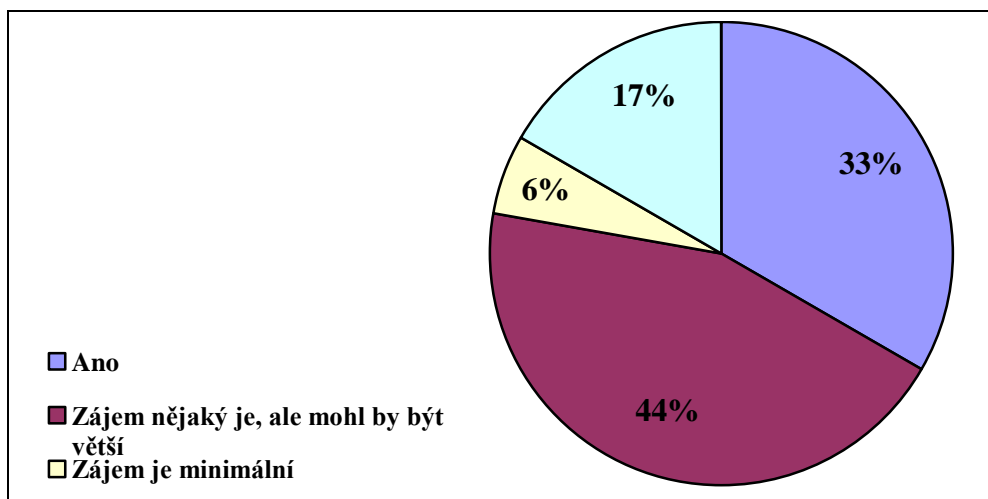

Graf 16: Rozvoj obce (zdroj: vlastní zpracování)

5) Mají občané zájem o dění v obci (účast na zastupitelstvu, kulturních akcích ...)?

Podle odpovědí z dotazníkového šetření lze obecně říci, že občané zájem o dění v obci mají, ale týká se zejména návštěvnosti kulturních akcí. Účast na jednání zastupitelstva je minimální, jak uvedl jeden respondent, záleží také na probíraných tématech (viz graf 17).

Účast na zasedání zastupitelstva z řad občanů si myslím, že je obecný problém. Bohužel, poté když se něco schválí, občané mají často připomínky, ale vyjádřit se přímo k probíranému tématu na jednání zastupitelstva nepřijdou. Účast na kulturních akcích je na území Hustopečska relativně velká, i když se řeší i úpadek návštěvníků, záleží podle mne také na různých okolnostech. Různých akcí (zejména folklorních) se zúčastňuji velmi často a mohu říci, že jeden rok je návštěvnost na stejné akci relativně nízká, ale naopak další rok předčí počet návštěvníků i nejvyšší návštěvnosti v minulých letech.

Graf 17: Zájem občanů o dění v obci (zdroj vlastní zpracování)

6) Jakým způsobem podporuje obec místní vinaře?

Tato otázka měla jako jediná možnost pouze slovní odpovědi. U mnohých respondentů byly odpovědi velmi podobné.

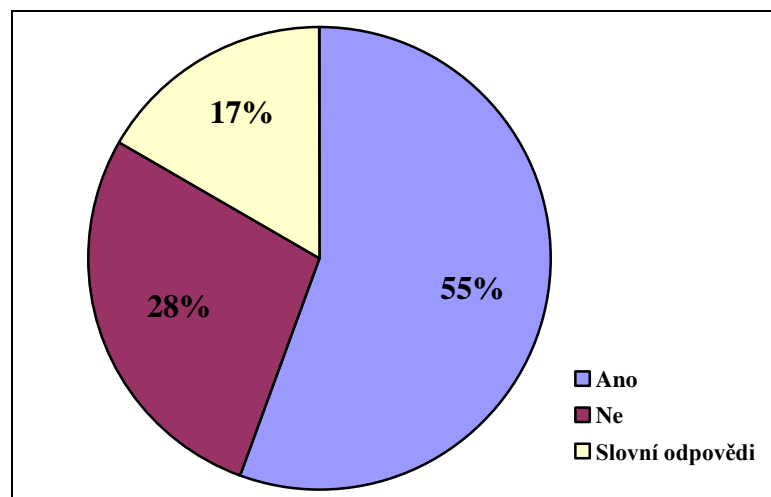
Častou podporou vinařů je spolupořadatelství při pořádání vinařských akcí (zajištění úklidu, přípravy prostor a další) a také bezplatný pronájem místa konání a zapůjčení obecního majetku (stoly, lavice). Vinaři mají také možnost využít bezplatné propagace na internetových stránkách obce. Obce poskytují pořádajícím vinařům či vinařským spolkům také finanční dary nebo nabízejí pomoc při získávání dotací.

Z těchto odpovědí lze soudit, že obecně se obce snaží vinařům pomoci a vychází jim zejména při pořádání akcí vstříc. Je zřejmé, že tyto akce jsou také částečně vizitkou obce a mohou být přínosem i do obecní kasy.

7) Je z hlediska příjmů obce rozvoj vinařství relativně důležitým článkem (chápejte i jako příjezd více turistů, zviditelnění obce a tím i zvýšení příjmů z cestovního ruchu)?

Více než polovina dotázaných uvedla, že vinařství je důležitým článkem v rozvoji obce. Ti, co zvolili odpověď ne, byli většinou zástupci obcí, kde se nenachází žádní nebo málo podnikatelů v této oblasti, většinou se zde obyvatelé vinařství věnují jen ve volném čase (viz graf 18).

Vinařství je vzhledem k příjmům obce dobrou možností, jak přilákat do této oblasti turisty. Často jsou obce zviditelněny také tím, že vinařství sídlící v obci získá nějakou prestižní cenu na výstavách. A také samotné výstavy vín jsou velkým lákadlem pro návštěvníky nejen z okolí, ale z celé České republiky, zvláště když jsou na vyšší úrovni (např. Světový duel vín Hustopeče). Často i vinaři, kteří se tomuto oboru věnují jen ve volném čase, mají také alespoň minimální podíl na přilákání turistů tím, že si pozvou své známé k sobě do vinného sklepa. Ti zde například stráví dovolenou, případně doporučí oblast i dalším potenciálním návštěvníkům.

Graf 18: Je rozvoj vinařství pozitivem z hlediska příjmů obce? (zdroj: vlastní zpracování)

7.3 Srovnání dotazníkových šetření

Pokud srovnáme odpovědi z dotazníkových šetření od starostů obcí a občanů, lze říci, že v těchto odpovědích nejsou moc velké výkyvy v rozdílnosti, jak to vidí občané a co uvádí zástupci obcí. Možná to vypadá až jako příliš ideální případ.

Pokud výsledky obou dotazníkových šetření zobecníme, lze říci, že co se týká zájmu občanů o dění v obci a podílu na rozvoji obce, tak občané mají velký zájem o návštěvu kulturních akcí, případně účinkování na těchto akcích. Avšak zájem o účast na zastupitelstvu obce, kde by mohli ovlivnit celkové dění v obci je téměř nulový. Vzhledem k podpoře vinařů pomáhají obce zejména bezplatným pronájmem prostor a obecního majetku, pomocí při přípravě akcí či pořádání vinařských akcí, kde se mohou jednotlivá vinařství prezentovat (zejména otevřené sklepy). To, že uvedli podobné odpovědi jak občané, tak zástupci obcí svědčí o tom, že tato spolupráce opravdu funguje. Také na to, zda je vinařství velmi dobrým článkem v rozvoji obce a její propagace, mají občané i zástupci obcí víceméně stejný názor. Vinařství bylo a stále je v této oblasti tradičním způsobem hospodaření a v posledních letech je to nejen velký fenomén v oblasti cestovního ruchu, ale také podnikání.

Z výsledků obecně vyplývá, že kultura vína má vliv na rozvoj mikroregionu, ať už z hlediska cestovního ruchu či rozvoje podnikání. Díky tradici je oblast velmi oblíbeným a vyhledávaným místem ve spojitosti s vinařstvím a lidovou kulturou. Toto vše je velkým pozitivem pro rozvoj mikroregionu, vytváření nových produktů pro návštěvníky a také úpravu území obcí pro spokojený život občanů.

7.4 Rozhovor s panem Pavlem Košuličem

Pro pohled na zkoumanou problematiku z jiné strany jsem využila metody strukturovaného rozhovoru s panem Pavlem Košuličem z Hustopečí (spádové obce mikroregionu), vinařem, členem Hustopečské chasy a kandidátem na starostu Hustopečí v roce 2014 v jedné osobě, který má minimálně základní přehled o všech tématech (rozvoj mikroregionu, lidová kultura a vinařství), kterými se tato diplomová práce zabývá. Otázky strukturovaného rozhovoru byly rozděleny do tří tematických celků, a to otázky týkající se vinařství, lidových tradic a mikroregionu. Přepis strukturovaného rozhovoru s panem Košuličem je uveden níže.

1) Jak obec podporuje místní vinaře? Víte, jak podpora funguje v ostatních obcích mikroregionu?

„Spolupořádání veřejných akcí, spolupořádání výstav (Hustopečská pečeť a nově nominační výstava vína), tyto akce jsou však zaměřeny regionálně a místní vinaře v podstatě míjí. Veřejné degustace vína (svatomartinské, královský košť) jsou také akce především pro turisty a s výjimkou svatomartinských vín nelze o podpoře místních vinařů hovořit.“

V porovnání s dotazníkovým šetřením jak pro občany mikroregionu, tak pro starosty obcí se odpovědi pana Košuliče o něco liší. Pan Košulič uvádí, že pořádané výstavy vín ve městě Hustopeče místní vinaře spíše míjí a jsou regionálního významu, což je na jednu stranu dobré pro všechny vinaře z mikroregionu, že své víno může předvést víceméně kdokoli, ale tím pádem je to na úkor vinařů místních.

2) Jsou nějaké podmínky při účasti vinařství na pořádaných akcích?

„Přihlásit se na TIC (informační centrum) a zaplatit poplatek.“

Ve městě Hustopeče funguje systém, že pokud chtějí vinaři otevřít na pořádaných akcích svůj sklep a chtějí být uvedeni v oficiálních informačních materiálech k dané akci, musí se nahlásit a zaplatit poplatek (poplatek se platí od roku 2015). V ostatních obcích mikroregionu to však nefunguje a vinaři se mohou zúčastnit bezplatně. Bohužel placení poplatků za účast na pořádané akci nekorresponduje s pozitivní podporou vinařů.

3) Funguje nějaká spolupráce vinařů v rámci mikroregionu?

„Výjimečně, s výjimkou projektu VOC Modré hory, který ale nepostihuje celý region. Nyní je snaha vytvořit VOC Hustopečsko, bohužel je to privátní aktivita jen malé části hustopečských vinařů („na tajňačku a na truc ostatním“).“

4) Jezdí lidé do vinařství pouze za účelem posezení ve sklepech nebo je to ve většině případů spojeno s jinou činností (návštěva kulturních památek, akcí, v rámci dovolené atd.)?

„Poměr je zhruba na počet osob 70 % návštěva sklepa a 30 % dovolená. Liší se sezónně, přes léto spíše dovolené, na jaře a na podzim spíše návštěvy sklepa.“

Tato odpověď potvrzuje již dříve uvedené v dotazníkových šetřeních, že samotné vinařství je pro návštěvníky tak atraktivní, aby do mikroregionu přijeli pouze kvůli posezení ve sklepě.

5) Je ze strany občanů zájem o folklor (účast na akcích, zájem o folklorní kroužek – děti, dospělí)?

„Zájem občanů o folklor je značný se stoupající tendencí.“

6) Jaký byl vývoj zájmu o folklor v minulých letech (akce, členství v chasě ...)?

„Pomalý vzestup se silnou akcelerací po roce 2012.“

Z předchozích dvou odpovědí se dá odvodit, že v současnosti vzrůstá zájem o lidovou kulturu. V mnohých obcích mikroregionu fungují folklorní kroužky (dětské, ale i dospělé, tzv. chasy). Například v Hustopečích se do dětského folklorního kroužku stále hlásí noví zájemci, nyní tento kroužek navštěvuje zhruba 30 dětí.

7) Máte představu jak je to v ostatních obcích mikroregionu?

„Velmi rozdílné, v některých obcích, a to i tzv. vyhlášených, folklor umírá na nezájem mladé generace, jinde však, pokud se dokáže domluvit obec s chasou (folklorní sdružení) a chasa je co k čemu, tak i v obcích s nepříliš silnou tradicí folklor žije.“

Z této odpovědi je patrné, že k rozvoji lidových tradic je ve většině případů potřeba skupina lidí a samozřejmě domluva s vedením obce. Poté i zájem ostatních je větší než když něco organizuje jedinec.

8) Mají lidé zájem o dění v obci? Zapojují se do tohoto dění?

„Nárazově a dle aktuální situace. Stávající vedení města Hustopeče bohužel postupně odrazuje velkou část obyvatel od spolupráce s městem a prostřednictvím svých organizací spíše sází na organizaci různých aktivit prostřednictvím placených zaměstnanců města. V podstatě je to tak, že pokud něco neorganizuje obec, tak organizátor v podstatě nedosáhne na žádnou podporu (a to nejenom finanční), i u velkých akcí (hody v Hustopečích jsou ukázkovým příkladem) město spíše jak se říká, hází klacky pod nohy.“

9) Napomáhá spolupráce obcí mikroregionu v rozvoji území?

„To zajisté ano, ale není příliš viditelná. Například MAS Hustopečsko podle mého soudu existuje spíše formálně. Koordinace aktivit je slabá a jednotlivé obce spíše pracují na vlastní triko.“

Rozhovor s panem Pavlem Košuličem některé odpovědi získané z dotazníkových šetření potvrdil a některé mírně vyvrátil. Komplexně zejména ze strany občanů se může u některých věcí zdát, že vše funguje ideálně, ale ne vždy tomu tak je.

7.5 Vyhodnocení získaných poznatků a možnosti rozvoje

7.5.1 SWOT analýza

SWOT analýza (viz tabulka 6) byla vypracována na základě výsledků dotazníkového šetření, analýzy území, vlastních zkušeností a znalostí o daném mikroregionu.

Tabulka 6: SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- vinařství důležitá atraktivita pro cestovní ruch (typické pro tuto oblast)- bohatý kulturní život v obcích (tradice, folklor)- fungující folklorní soubory- stále relativně vysoký zájem občanů o společenské akce obce- obnova vinic, rozšiřování malých vinařství	<ul style="list-style-type: none">- trvalý minimální zájem občanů o účast na jednání zastupitelstva- neochota zapojení se jednotlivců do přípravy či účinkování na společenských akcích (bez honoráře)- přílišná medializace některých kulturních akcí (např. burčákové slavnosti v Hustopečích, vinobraní Velké Pavlovice), tím ztráta svého původního venkovského (místního) významu- naopak malá propagace ostatních akcí, a to často i v rámci mikroregionu
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none">- zájem o kulturní akce návštěvníky mimo region (= finanční výnos)- možnost získání finančních příspěvků z EU na rekonstrukce kulturních zařízení	<ul style="list-style-type: none">- pokles zájmu o tradice v Jihomoravském kraji- nedostatek finančních zdrojů na podporu kultury, vinařství a venkova z programů krajů, České republiky a EU

Zdroj: vlastní zpracování

7.5.2 Možnosti rozvoje

Z analýzy mikroregionu je zřejmé, že na zkoumaném území je velkou předností vinařství a lidová tradice. Z dotazníkových šetření vyplynulo, že obě tyto oblasti jsou podporovány a jsou nedílnou součástí života v mikroregionu. Může se tedy zdát, že situace v mikroregionu je téměř ideální. Vzhledem k možnostem rozvoje je tedy relativně složité určit další možnosti, kam by se v této oblasti mohl region posunout a vylepšit. Z odpovědí respondentů je zřejmé, že obce podporují jak vinaře, tak lidovou kulturu, ale také sami občané se snaží, aby toto bohatství v mikroregionu nezaniklo. Proto jako možnosti rozvoje uvádím výchovu dětí k tradicím již od raného věku, rekonstrukce kulturních zařízení, propagaci mikroregionu a kulturních akcí ve spolupráci s vinaři a aktivizaci MAS Hustopečsko.

Výchova dětí k tradicím

Děti jsou k místním tradicím vychovávány ve většině obcí již v mateřské škole, často si připravují folklorní vystoupení například na vinobraní nebo na vánoční jarmarky a probírají témata masopustu, sv. Martina a další. Poté buď během základní školy nastupují do dětských folklorních souborů, nebo po základní škole do dospělých folklorních souborů. Avšak tyto aktivity jsou pouze dobrovolné. Možností by tedy bylo vzdělávání k tradicím i na základní škole. Děti by tak získaly i lepší vztah k místu bydliště a více by se jich jistě začalo o toto téma zajímat. Zjistily by, proč a co se kdy v průběhu roku slaví, jak to bylo s lidovými tradicemi a tradičním zemědělstvím na tomto území v historii. V průběhu výuky by mohly navštívit některé z místních vinařství, mohla by být připravena přednáška na téma lidové kultury od některého z aktérů těchto akcí, případně by si mohly vyzkoušet průběh některé z lidových tradic (např. masopust, hody atd.). Výuka by mohla být zařazena na prvním stupni do předmětu vlastivěda a na druhém stupni do občanské a rodinné výchovy, kde je součástí tematický celek člověk a kultura. Bylo by také možné jednou ročně uspořádat den lidových tradic (jako se pořádají například sportovní dny) nebo na toto téma mohou vypracovat projekt a ten posléze představit svým spolužákům. Tato výuka by určitě zajistila, že by lidové tradice a vinařství v mikroregionu nezanikly a lidé by měli lepší vztah ke svému rodnému území.

Rekonstrukce kulturních zařízení

Kulturní akce jsou v mikroregionu zastoupeny poměrně dobře. Avšak řada obcí se potýká s problémem rekonstrukce kulturního zařízení. Kulturní zařízení mají všechny obce mikroregionu krom nejmenší obce Kašnice. Většina zařízení je poměrně stará (a většinou již jejich stav není úplně vyhovující), vzhledem k velikostem obcí je však jasné, že nákladná rekonstrukce je často nereálná. Možností je využití dotací z Jihomoravského kraje, kde je však nutná 50% spoluúčast nebo dotací z Programu rozvoje venkova 2014 – 2020, opatření Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj), kdy implementace probíhá prostřednictvím místních akčních skupin, která v mikroregionu existuje.

Propagace mikroregionu ve spolupráci s vinaři

V současné době funguje spolupráce v rámci propagace tou formou, že vinaři mají možnost většinou bezplatné propagace vinařství na internetových stránkách obce nebo v propagačních materiálech. Hůře už funguje spolupráce ve smyslu propagace mikroregionu ve vinařství. Jistě by bylo přínosné propagační materiály mikroregionu či obcí mikroregionu poskytovat místním vinařům, kteří by je měli k dispozici pro návštěvníky vinařství. Na Hustopečsku je také v současné době každý měsíc vydávána internetová verze seznamu pořádaných akcí ve všech obcích mikroregionu. Seznam je zpracovaný velmi zdařile, a proto by bylo vhodné tyto seznamy v tištěné formě také poskytovat vinařstvím, aby k seznamům akcí měli snadnější přístup i návštěvníci mikroregionu.

Aktivizace MAS Hustopečsko

MAS Hustopečsko je v současné době spíše formální organizací, nevyvíjí na území téměř žádnou aktivitu. I po snahách vytvoření nějakých projektů se ve finále nakonec nic neuskutečnilo a viditelná aktivita byla vyvíjena víceméně jen v roce 2014 (spolupráce při pořádání akcí financovaných z Programu rozvoje venkova). Jako jednu z možností rozvoje území tedy uvádím aktivizaci MAS Hustopečsko, tak aby se podílela na rozvoji území. Určitou možností aktivizace MAS Hustopečsko by byla obnova (přeměna) členů místní akční skupiny, kteří by měli větší zájem na aktivitě skupiny.

7.5.3 Zobecnění vlivu kulturního potenciálu na rozvoj rurálních mikroregionů

Lidová kultura a vinařství mají na tomto území velký vliv na rozvoj mikroregionu Hustopečí, zasahují do mnoha odvětví například cestovní ruch (vinařství - největší atraktivita na území), podnikání, společenský život v obci a do mnoha dalších. Pokud se výsledky pokusím zobecnit, vinařství a lidová kultura mají na rozvoj rurálních mikroregionů pozitivní vliv, avšak zejména vinařství je velmi specifické odvětví, které se nachází jen na určitých místech České republiky.

Obecně lze tedy říci, že vinařství i lidová kultura mají na rozvoj venkovských mikroregionů pozitivní vliv avšak pouze tam, kde tato odvětví existují a jsou udržována, na těchto územích jsou potom velkou atraktivitou. Je však také možno říci, že pokud by byla tato odvětví rozšířena plošně po celé České republice, takový význam na rozvoj mikroregionů zejména v oblasti cestovního ruchu, ale i podnikání by již neměla. Dle mého názoru by význam byl již pouze místní (například pozitivum pro společenský život v obci).

8 ZÁVĚR

Mnoho občanů Hustopečska se ve svém volném čase vrací k vinařství, případně se z nich stávají podnikatelé v tomto oboru. Mikroregion se tímto opět navrácí k zemědělství a do obecní kasy plyne více peněz, ať už z podnikání nebo z cestovního ruchu. Tito lidé jsou si také častěji vědomi důležitosti tradic a pomáhají k rozvoji mikroregionu i v tomto směru. Vinařství je také slučovací složkou pro společné rozvojové projekty veřejné a soukromé sféry.

Obce žijí také bohatým kulturním životem, zachovávají si svou lidovou tvorbu, historii a tradice. Po celý rok se pravidelně konají společenské akce. První polovina roku je charakteristická pořádáním plesů, masopustu, stavěním májí a májových zábav. Léto je věnováno hodům. Na podzim nemohou chybět burčákové slavnosti a vinobraní. Celoročně obce nabízejí ochutnávky vín a návštěvy vinných sklepů, představení lidové tvorby a zájmové umělecké činnosti obyvatel.

Z výsledků dotazníkových šetření vyplývá, že obce se relativně snaží podporovat vinařství i tradice v mikroregionu a i zájem občanů má v posledních letech v průměru zvyšující se tendenci. Obce se však mohou v pozitivním smyslu jakkoliv snažit podporovat místní vinaře, ale bohužel zákony a vyhlášky České republiky rozvoj této tradice, zejména od začátku roku 2016, čím dále více komplikují. Z popudu ministerstva zdravotnictví byl podán návrh na zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, který nezahrnuje podávání alkoholických nápojů na tradičních koštách vín a pálenek. V zákoně je uveden výčet akcí, na kterých je možno alkohol podávat (týká se alkoholu od 4 % výše), avšak košty vín nebo třeba také taneční akce či burčákobraní chybí. Také se v tomto návrhu uvádí zákaz podávání alkoholu ve všech školských zařízeních, což by mělo fatální dopady také pro vinařské školy. Další komplikací jsou podmínky živnostenského úřadu, které musí vinaři pod pohrůžkou pokuty splnit, aby mohli otevřít své sklepy veřejnosti. Bohužel podmínky jsou nastaveny tak, že je velkým problémem pro menší vinařství je všechny dodržet. Obce jsou zatím většinou k této problematice benevolentní a není s otevřenými sklepy problém. Přibyla také administrativní zátěž pro malovinaře, kdy musí podávat daňová přiznání, i když nejsou plátcí DPH s tím, že ve výsledku bude uvedena daň nula korun.

Nezáleží tedy jen na ochotě a zájmu občanů tradice udržovat a věnovat se vinařství a místní lidové kultuře, na ochotě a možnostech obce podporovat rozvoj v obci, ale také na postavení státu k tradicím a zejména využívání zdravého rozumu při plánování a navrhování nových vyhlášek a zákonů.

Spolupráci obcí v rámci mikroregionu lze hodnotit kladně. Velkou výhodou, jak bylo uvedeno i v dotazníkovém šetření, je lepší informovanost zástupců obcí a možnost společného řešení problémů. Důležitá je i sounáležitost obyvatel s místem bydliště a tradicemi. Začít by se mělo již od raného dětství, kdy by se děti měly zapojovat do života v obci a získávaly tak vztah k rodnému místu.

Tato diplomová práce pro mě byla velkým přínosem. Dozvěděla jsem se mnoho nových poznatků a informací o území, kde žiji, zejména z jiného pohledu než pouze z pozice občana. Také jsem se utvrdila v tom, že toto místo je opravdu atraktivní svým vinařstvím a tradicemi, k čemuž mám již od dětství velmi blízko.

9 POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA

Literární zdroje

ADAMS, G. *Wines of the world*. London [u.a.]: Dorling Kindersley, 2006, 688 s. ISBN 9781405315319.

BAŠE, M. *Sídla a stavby na venkově*. 1. vyd. Praha: Česká technika - nakladatelství ČVUT, 2006, 80 s. ISBN 80-01-03390-2.

BLAHŮŠEK, Jan. *Identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v České republice*. 1. vyd. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2006, 75 s. ISBN 80-86156-77-x.

CORREIA, R., BRITO, C. Wine Tourism and Regional Development. *Wine and Tourism* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2016, s. 27 - 39 [cit. 2016-04-12]. DOI: 10.1007/978-3-319-18857-7_3. ISBN 978-3-319-18856-0.

ČEBIŠOVÁ, T. *Obec: postavení, správa, činnost*. 1. vyd. Praha: ISV, 1996, 387 s. Právo (ISV). ISBN 80-85866-19-6.

ELIÁŠEK, J. *Südmähren: eine Region der tausend Sehenswürdigkeiten und Weinberge*. 1. vyd. Český Krumlov: MCU, 2014, 88 s. ISBN 978-80-7339-007-5.

FALTOVÁ LEITMANOVÁ, I. a kol. *Venkov jako místo pro život*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 99 s. ISBN 978-80-7357-911-1.

FROLEC, V. *Jihomoravské vinohradnictví: tradice a současnost*. 2. přepracované vyd. Brno: Blok, 1984, 219 s.

FROLEC, V. *Socializace vesnice a proměny lidové kultury: přehled výsledků výzkumu*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1989, 243 s.

HALL, C. M. Rural wine and food tourism cluster and network development. *Rural tourism and sustainable business*, 2005, s. 149-164.

HOSÁK, L., KRATOCHVÍL, A. (ed.). *Vlastivěda moravská – Hustopecký okres*. 1. vyd. Brno: GARN, 2009. ISBN 978-80-86347-76-9.

Industrialization and rural development. New York: United Nations, 1978, 103 s.

JAN, L., NEZHODOVÁ, S. *Hustopeče: město uprostřed jihomoravských vinic*. 1. vyd. Hustopeče: Město Hustopeče, 2010. ISBN 978-80-254-8243-8.

JANČÁŘ, J. *Lidová kultura na Moravě*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000, 373 s. Vlastivěda moravská, sv. 10. ISBN 80-7275-005-4.

JANČÁŘ, J. *Tradiční způsoby zemědělského hospodaření na Slovácku*. 1. vyd. Strážnice: Ústav lidového umění, 1987, 110 s.

JANŠTA, A., POTMĚŠILOVÁ, H., KORDIOVSKÝ, E. *Hustopečské pohledy*. Hustopeče: Město Hustopeče, 2002. Edice Jižní Moravy. ISBN 80-902863-6-4.

KADERÁBKOVÁ, J., PEKOVÁ, J. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 747 s. ISBN 80-735-7910-3.

KOSTOV, P., LINGARD, J. *Integrated rural development - do we need a new approach?* 73 EAAE Seminar, Ancona, Italy, 2001, 16 s.

LANFRANCHI, M., GIANNETTO, C. Sustainable development in rural areas: The new model of social farming. *Calitatea*, 2014, 15.S1, s. 219 - 223.

MAJEROVÁ, V., ČMEJREK, J. *Český venkov 2005: rozvoj venkovské společnosti*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005, 163 s. ISBN 80-213-1274-2.

Malý etnologický slovník. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, 115 s. ISBN 978-80-87261-70-5.

MAŘÍK, K., BÍLÍK, L. *Cesty za moravským a českým vínem*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004, 183 s. ISBN 80-86419-75-4.

MCAREAVEY, R. Getting Close to the Action: The Micro-Politics of Rural Development. *Sociologia Ruralis* [online]. 2006, s. 85-103 [cit. 2016-04-12]. DOI: 10.1111/j.1467-9523.2006.00407.x. ISSN 0038-0199.

Náš kraj: Folklor, obyčej, historie, nářečí a jména v tradici a současnosti družstevních vesnic Moravská Nová Ves, Hrušky, Týnec. 1. vyd. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982. 263 s.

NEKUDA, V. *Břeclavsko*. 1. vyd. Brno: Musejní spolek, 1969. Vlastivěda moravská (Muzejní a vlastivědná společnost), sv. 61, 740 s.

PAVLOUŠEK, P., BUREŠOVÁ, P. *Vše, co byste měli vědět o víně: a nemáte se koho zeptat*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015, 140 s. ISBN 978-80-247-4351-6.

POSPĚCH, P. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014, 175 s. ISBN 978-80-7325-353-0.

Prezentace obcí mikroregionu Hustopečsko. [Hustopeče: Graweb, 2007], 36 s.

Průručka člena zastupitelstva obce. 1. vyd. Praha: VCVS ČR, 2002, 180 s. ISBN 80-238-9120-0.

OECD, *Creating rural indicators for shaping territorial policy*. Paris: Organisation for Economic Cooperation and Development, 1994, 93 s.

SLEPIČKA, A. *Přeměny venkova: venkov našeho věku*. Praha: Svoboda, 1989, 388 s. ISBN 80-205-0019-7.

ŠŤASTNÁ, M., VAISHAR, A. (ed.). *Současný stav a vývojové tendence jihomoravského venkova*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011, 166 s. ISBN 978-80-7375-537-9.

To nejlepší z vinařské turistiky na jižní Moravě: krajem vína. Znojmo: Pro Národní vinařské centrum Valtice vyrobila Agentura Bravissimo, 2015, 1x ročně.

Tradice a folklór mikroregionu Hustopečsko. [Hustopeče: Graweb, 2007], 36 s.

VÁLKA, M. *Sociokulturní proměny vesnice: moravský venkov na prahu třetího tisíciletí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. Etnologické studie. ISBN 978-80-210-3908-7.

Velký sociologický slovník. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, 1 627 s. ISBN 80-7184-311-3.

Víno a vinařství mikroregionu Hustopečsko. [Hustopeče: Graweb, 2007], 26 s.

ZEMEK, M.; PAZDERKA, V.: *Vinařství na Moravě po roce 1945 do současnosti*. In: *Vinařský obzor*, 1991, s. 2.

Internetové zdroje

Czso.cz [online]. 2016 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

Historie. *Hustopece.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.hustopece.cz/o-meste-historie>

- Hustopecsko.net* [online]. 2016 [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.hustopecsko.net/>
- Mashustopecsko.cz* [online]. 2013 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.mashustopecsko.cz/>
- Mikroregiony. *Risy.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihomoravsky-kraj/regionalni-informace/mikroregiony/>
- Modrehory.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.modrehory.cz/>
- Moravské vinařské stezky. *Vinny-sklep.com* [online]. 2006 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.vinny-sklep.com/okoli/cyklomezky.htm>
- Muzeumhustopece.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://www.muzeumhustopece.cz/main.php>
- Opatření. *Eagri.cz* [online]. Praha: MZe, 2015 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/opatreni/>
- PERLÍN, R. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. 1998 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/perlin-pdf.aspx
- PERLÍN, R. *Vymezení venkovských obcí v Česku*. Deník veřejné správy [online]. 2009 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068>
- Program rozvoje venkova 2014-2020. *Eagri.cz* [online]. Praha: MZe, 2015 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>
- Rozvoj venkova 2014-2020. *Ec.europa.eu* [online]. EU: Zemědělství a rozvoj venkova na portálu EUROPA © Evropská unie, 2015 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_cs.htm
- Soutěž o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku. *Nulk.cz* [online]. 2008 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=140>
- Stezky.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <http://vinarske.stezky.cz/uvod.aspx>

VAŠUT, T. *Patří folklor do rezervace?* [online]. Poslední revize 19. 9. 2002. [cit. 2016-02-04]. Dostupné z: <<http://www.inext.cz/texty/book/p125.html>>.

Velkopavlovické vinobraní. *Velke-pavlovice.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.velke-pavlovice.cz/article.asp?nArticleID=195&nLanguageID=1>

Vinařské oblasti České republiky. *Vinostyl.cz* [online]. 2015 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.vinostyl.cz/vino-vina-cervene-vino-bile-vino-archivni-vino-vinoteka-vinarske-oblasti.html,rec,1765>

Ostatní zdroje

Situační a výhledové zprávy z let 1997 – 2015, MZe

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje 2014 – 2020, 2014, 114 s.

Strategie rozvoje mikroregionu Hustopečsko, 2007, 176 s.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Seznam obrázků

Obrázek 1: Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) limit 150 obyv./km ²	12
Obrázek 2: Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) limit 100 obyv./km ²	12
Obrázek 3: Vinařské oblasti České republiky	27
Obrázek 4: Moravské vinařské stezky	28
Obrázek 5: Území mikroregionu v rámci České republiky a Jihomoravského kraje	30
Obrázek 6: Podíl vinic na rozloze obcí v mikroregionu Hustopečsko	49
Obrázek 7: Moravské vinařské stezky Velkopavlovicko	51

Seznam grafů

Graf 1: Procentuální vyhodnocení počtu respondentů z jednotlivých obcí	53
Graf 2: Zapojování občanů do dění v obci	54
Graf 3: Rozvíjí se obce k lepšímu?	55
Graf 4: Jak se obec rozvíjí?	56
Graf 5: Podpora vinařů	56
Graf 6: Způsob podpory vinařů	57
Graf 7: Rozvíjí se vinařství v obci?	57
Graf 8: Návštěva obcí na základě vinařství	58
Graf 9: Vinařství jako článek v rozvoji obce	59
Graf 10: Pohlaví	60
Graf 11: Věkové složení respondentů	60
Graf 12: Převažující ekonomické zařazení	61
Graf 13: Nejvyšší dosažené vzdělání	61
Graf 14: Spolupráce v mikroregionu	63
Graf 15: Může se obec zapojovat do všech akcí mikroregionu?	64
Graf 16: Rozvoj obce	64
Graf 17: Zájem občanů o dění v obci	65
Graf 18: Je rozvoj vinařství pozitivem z hlediska příjmů obce?	66

Seznam tabulek

Tabulka 1: Hustota osídlení v jednotlivých obcích mikroregionu.....	32
Tabulka 2: Soutěž o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku ve Strážnici – úspěchy soutěžících z mikroregionu Hustopečsko	42
Tabulka 3: Výměry vinic v Hustopečích v letech 1617 – 2015.....	46
Tabulka 4: Výměry vinic na Hustopečsku k 31. 12. 2014.....	48
Tabulka 5: Obce zúčastněné dotazníkového šetření	62
Tabulka 6: SWOT analýza.....	70

Seznam příloh

Příloha 1: Presúz	
Příloha 2: Masopust	
Příloha 3: Krojované hody	
Příloha 4: Krojovaný průvod	
Příloha 5: Zavadka	
Příloha 6: Slovácký verbuňk	
Příloha 7: Dětské a babské hody	
Příloha 8: Text scénky zarážení hory v Hustopečích	
Příloha 9: Průvod na vinobraní ve Velkých Pavlovicích	
Příloha 10: Slavnosti mandloní a vína	
Příloha 11: Stavění máje	
Příloha 12: Výměry vinic	
Příloha 13: Pěstování révy vinné	
Příloha 14: Stálá vinařská expozice v Hustopečích	
Příloha 15: Dotazníkové šetření pro občany mikroregionu	
Příloha 16: Dotazníkové šetření pro zástupce obcí mikroregionu	

PŘÍLOHY

Příloha 1: Presúz

Presúz výrobního sklepa vinařství Košulič - uskladnění nářadí, výroba vína a ostatních produktů
(autor: vlastní fotografie)

Presúz „reprezentačního“ sklepa určeného k posezení ve vinařství Košulič (autor: vlastní fotografie)

Příloha 2: Masopust

Masopustní zábava Uherčice 2015 (autor: vlastní fotografie)

Příloha 3: Krojované hody

Nástup krojovaných na odpolední nedělní zábavu – hody Hustopeče srpen 2013 (autor: vlastní fotografie)

Nástup krojovaných na večerní zábavu – hody Pouzdřany září 2015 (autor: vlastní fotografie)

Příloha 4: Krojovaný průvod

Krojovaný průvod obcí – hody Hustopeče srpen 2015 (autor: vlastní fotografie)

Krojovaný průvod obcí – hody Šakvice červenec 2008 (autor: vlastní fotografie)

Příloha 5: Zavádka

Tanec zavádka - hody Šakvice červenec 2008 (autor: vlastní fotografie)

Tanec zavádka - hody Šakvice červenec 2008 (autor: vlastní fotografie)

Příloha 6: Slovácký verbuňk – hody Boleradice 2014

Slovácký verbuňk – hody Boleradice červen 2014 (autor: Magda Hájková)

Příloha 7: Dětské a babské hody

Dětské krojované hody Hustopeče září 2015 (autor: vlastní fotografie)

Babské hody Diváky červen 2015 (autor: vlastní fotografie)

Příloha 8: Text scénky zarážení hory v Hustopečích

Kdokoliv by cestu šel a do vinohradů nejsúc jeho pro hrozen, nebo cokoliv jiného rukú sáhl, pak by tam vkročil, o nohu přijíti má.

A jestliže by celým životem do vinohradu vstúpil a z něho neco vzal a bude tam přistižen, hrdlo tratí, leč by slavný súd jináč ustanoviti ráčil.

Vyjímku činí enom nemocný člověk a těhotná žena.

Pakliže by byly tomu a takovéj sa povoluje, aby do vinohrada vešli a na hotařa třikráte zavolali, že mu mají žádost svú oznámiti a hotař má takovým tři hrozny utrhnúti a dáti. Pakliže by sa hotařa dovalati nemohli, mají sobě 3 hrozny utrhnúti, ve vinohradě sněst, šlupky z nich zahrabat a na kolek nebo hlavu jeden groš vložit.

Jestliže by čí sviňa, tela, koza a jakékoliv dobytče do hory vešly a od hotaře zajaty byly, ten má 4 groše pokuty zaplatit a škodu nahradit. Za psa pak 10 grošů zaplatit. Kdo v hoře nic nemá, ten aby do ní nechodil.

Pakliby, kdo v hoře nalezen a chycen byl a herbu čí majetku tam nemajíc, má 3 dny v kamrlíku seděti a v špatného 10 grošů dáti. To, když sa u něho nic nenajde, kdyby sa však něco ukradeného u něho našlo, má to jemu na hrdlo přivěšeno býti a on s tím na šibenici pověšen bude.

Pakli by sa bránil a přitem zabit byl, tehdy mají jemu ty hrozny nebo marhule, nebo cokoliv kradl na hubu vloženy býti a potom zahrabán býti má, leč by súd ináč ustanovil.

Cudzí rúnu nesmí nikdo včil chodit, když hrozny zaměkajú, žádný kopáč nesmí rúny své bez vědomí súseda svého vytrhnúti, protože jemu jenom polovica patří náplavy a súsedovi polovic.

Jestliže by, který kopáč súsedovi svému peň pod rúnu odtáhl z cudzího vinohradu do svého, kolikoš koli rún by vytáhl, tolikoš žeber z jeho boku kat vytáhnúti má. Kdyby tak oblúky vytahoval a kradl, má s takovými oblúky oběšen býti.

Kdo strom ovoce nesucí, ve vinohradě svém blízko rúny stojící má, z toho stromu ovoce sbírat, z něho strásati a trhati, ano, i co do rúny padá, právo má. Avšak co do vinohradu súsedova visí, to jemu nechávati, ano i súsed jeho, což ze svého on rukú dosáhnúti může, trhati svobodu má.

Vinobraní činiti a hrozny trhati nesmí nikdo spíš, než horní, súd, úrade a valná hromada všech kopáčů a mužů starožitných ustanoví. Hotaři, mají věrně hlídati, nic nikomu nedati, ve vinohradě odnášti a krásti nedati. Každého koho ve vinohradě přichytí při krádeži, ať by člověk čí hovado bylo, slavnému súdu předvésti mají a na to přísahu složit.

A tak bývalo, jest a bude!!!

Příloha 9: Průvod na vinobraní ve Velkých Pavlovicích

Průvod na vinobraní ve Velkých Pavlovicích, chasa nesoucí dva velké hrozny (zdroj: velkepavlovice.cz)

Příloha 10: Slavnosti mandloní a vína

Pohled na náměstí v Hustopečích při Slavnostech mandloní a vína 19. 3. 2016 (autor: vlastní fotografie)

Ochutnávka vín na nádvoří Domu u Synků v Hustopečích při Slavnostech mandloní a vína 19. 3. 2016 (autor: vlastní fotografie)

Příloha 11: Stavění máje v Uherčicích

Ruční stavění máje v Uherčicích 30. 4. 2014 (autor: vlastní fotografie)

Příloha 12: Výměry vinic

Výměry vinic v České republice v letech 1960 – 2014

Rok	Výměra v ha	Produkční potenciál
1960	5 654	-
1965	5 580	-
1970	7 026	-
1975	10 044	-
1980	11 760	-
1985	12 794	-
1989	11 253	-
1990	11 122	-
1991	11 233	-
1992	11 028	-
1993	*9 559	-
1994	*10 331	-
1995	*10 679	-
1996	*11 540	-
1997	*11 183	-
1998	*11 232	-
1999	*11 110	-
2000	*11 236	-
2001	*11 317	-
2002	*10 794	-
2004 (květen)	18 710	19 262
2005	18 554	19 647
2006	18 395	19 763
2007	17 661	19 646
2008	17 419	19 646
2009	17 359	19 638
2010	17 338	19 633
2011	17 198	19 633
2012	17 313	19 633
2013	17 464	19 633
2014	17 611	19 633

Zdroj: vlastní úprava, data: MZe – Situační a výhledové zprávy z let 1997 – 2015

* nebyly shromážděny údaje od všech respondentů – výběrové šetření

Produkční potenciál = osázené plochy vinic, plochy vykloučených vinic, plochy s právem na opětovnou výsadbu vinic, stávající práva na výsadbu ve státní rezervě

Příloha 13: Pěstování révy vinné

Vinice v Uherčicích – podzim 2011 (zdroj: vlastní fotografie)

Pro pěstování modrých odrůd jsou v mikroregionu nejlepší klimatické podmínky – podzim 2011 (autor: vlastní fotografie)

Příloha 14: Stálá vinařská expozice v Hustopečích

Stálá vinařská expozice v Hustopečích (autor: vlastní fotografie)

Příloha 15: Dotazníkové šetření pro občany mikroregionu

Vážení občane mikroregionu Hustopečsko, jsem studentkou posledního ročníku magisterského oboru Rozvoj venkova na Mendelově univerzitě a tímto bych Vás chtěla poprosit o vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci. Dotazník se týká rozvoje obcí mikroregionu Hustopečsko, zapojení obyvatel do dění v obci a rozvoje vinařství. Dotazník je anonymní a výsledky budou použity výhradně ke zpracování mé diplomové práce.

Předem Vám děkuji za Vaši ochotu a Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku.

Bc. Nikola Novotná

1) Ve které obci mikroregionu žijete?

- Boleradice
- Borkovany
- Bořetice
- Brumovice
- Diváky
- Horní Bojanovice
- Hustopeče
- Kašnice
- Klobouky
- Kobyly
- Krumvíř
- Křepice
- Kurdějov
- Morkůvky
- Němčičky
- Nikolčice
- Popice
- Pouzdřany
- Starovičky
- Starovice
- Strachotín
- Šakvice
- Šitbořice
- Uherčice
- Velké Hostěrádky
- Velké Němčice
- Velké Pavlovice
- Vrbice
- Zaječí

2) Jakým způsobem se zapojujete do dění v obci? (více odpovědí)

- Aktivní v zastupitelstvu obce
- Návštěvník zasedání zastupitelstva obce
- Aktivní při pořádání kulturních akcí (pořadatel, pomoc při přípravě...)
- Aktér kulturních akcí (vystupující, vlastní stánek...)
- Návštěvník kulturních akcí
- Nezapojuji se
- Jiné

3) Myslíte si, že se Vaše obec v posledních letech rozvíjí k lepšímu?

- Ano
- Ne
- Nedokáži posoudit

4) Jak se Vaše obec rozvíjí k lepšímu? (více odpovědí)

- Podpora kulturních akcí, lepší kulturní vyžití pro občany
- Zvelebování obce (nová hřiště, chodníky ...)
- Výsadba zeleně
- Podpora občanů (výhody pro rodiny s dětmi, důchodce)
- Nerozvíjí se
- Jiné

5) Podporuje Vaše obec vinaře? (zejména rodinná vinařství)

- Ano
- Ne
- Nedokáži posoudit

6) Jakým způsobem jsou vinaři ve Vaší obci podporováni? (více odpovědí)

- možnost prezentace vinařství na kulturní akci
- při pořádání kulturních akcí vinaři je obec zastřešujícím subjektem (zapůjčí prostory, případně personál na přípravu akce atd.)
- nabízí možnosti dalšího vzdělávání pro vinaře (diskuze s odborníky, zájezdy do jiných vinařství i v zahraničí atd.)
- uvedení jednotlivých vinařství v propagačních materiálech obce
- nejsou podporováni
- jiné

7) Myslíte si, že se vinařství ve Vaší obci v posledních letech rozvíjí (vysazování nových vinic, více aktivních malovinařů, zapojení se vinařů do dění v obci...)?

- Ano
- Ne
- Nedokáži posoudit

8) Myslíte si, že vinné sklepy a s nimi spojené vinařství jsou pro turisty takovým lákadlem, aby jen kvůli nim navštívili vaši obec

- Ano
- Ano, ale spíše pokud je v obci zároveň nějaká akce spojená s vínem (vinobraní, masopust, košt vín...)
- Ne, jezdí sem spíše kvůli jiným historickým a přírodním památkám
- Nedokáži posoudit

9) Posuzujete vinařství jako dobrý článek v rozvoji obce a tím i zvyšování příjmů pro obec (díky zvýšení cestovního ruchu, pořádání více kulturních akcí...)?

- Ano
- Ne
- Nedokáži posoudit

10) Pohlaví

- Žena
- Muž

11) Věk

- Do 20 let
- 21 – 35 let
- 36 – 50 let
- 51 – 65 let
- 66 a více let

12) Převažující ekonomické zařazení

- OSVČ
- Zaměstnaný
- Nezaměstnaný
- Student
- Rodičovská dovolená
- Důchodce

13) Nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní
- Výuční list
- Střední odborná škola s maturitou
- Gymnázium
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Příloha 16: Dotazníkové šetření pro zástupce obcí mikroregionu

Vážený pane starosto, paní starostko,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku k méjí diplomové práci na téma rozvoje mikroregionu Hustopečí s důrazem na vinařství. Jsem studentkou posledního ročníku magisterského studia Mendelovy univerzity v Brně, obor Rozvoj venkova. Dotazník se zaměřuje na spolupráci v mikroregionu, rozvoj obce a vinařství. Výsledky průzkumu budou použity výhradně ke zpracování méjí diplomové práce.

Předem Vám děkuji za ochotu a Váš drahocenný čas věnovaný vyplnění dotazníku.

Bc. Nikola Novotná

1) Kterou obec mikroregionu zastupujete?

- Boleradice
- Borkovany
- Bořetice
- Brumovice
- Diváky
- Horní Bojanovice
- Hustopeče
- Kašnice
- Klobouky
- Kobylí
- Krumvíř
- Křepice
- Kurdějov
- Morkůvky
- Němčičky
- Nikolčice
- Popice
- Pouzdřany
- Starovičky
- Starovice
- Strachotín
- Šakvice
- Šitbořice
- Uherčice
- Velké Hostěrádky
- Velké Němčice
- Velké Pavlovice
- Vrbice
- Zaječí

2) Jak hodnotíte spolupráci v Mikroregionu Hustopečsko?

- Výborná (vše je zhruba tak, jak má být)
- Dobrá (je co zlepšovat)
- Nevyhovující
- Prostor pro Vaše poznámky

3) Je vám jako obci umožněno zapojovat se do všech akcí Mikroregionu Hustopečsko?

- Ano
- Ne do všech
- Prostor pro Vaše poznámky

4) Myslíte si, že díky členství v DSO se vaše obec lépe rozvíjí (máte lepší šance získat finanční prostředky; lépe se zviditelnit; umožnit občanům rozmanitější společenský život; máte možnosti, které byste bez členství v DSO neměli)?

- Ano
- Ne
- Nemohu posoudit
- Prostor pro Vaše poznámky

5) Mají občané zájem o dění v obci (účast na zastupitelstvu, kulturních akcí ...)?

- Ano
- Zájem nějaký je, ale mohl by být větší
- Zájem je minimální
- Ne
- Prostor pro Vaše poznámky

6) Jakým způsobem podporuje obec místní vinaře?

7) Je z hlediska příjmů obce rozvoj vinařství relativně důležitým článkem (chápejte i jako příjezd více turistů, zviditelnění obce a tím i zvýšení příjmů z cestovního ruchu)?

- Ano
- Ne
- Prostor pro Vaše poznámky